

Foiă enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria 12 coróne
 Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 orî ce conțin cam 150
 cuvinte 6 coróne; până la 200 cuvinte 8 coróne
 și mai sus 10 coróne.

Tot ce privesce foiă se se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoimuș p. u. Nagy-Sajó.

De noroc!

(Veđi ilustrația).

— „Ne dai cu cărțile leliț-o?”
 O întrebă ele rugător,
 — „Cum nu drăguț” — le răspunde
 Țiganka, la rugarea lor.
 Și ca cuprinsă de o nspirare
 Imparte cărțile de joc,
 Și ele tremurând așteptă
 Ca să le spună de noroc.

— „O! spune-mă” o întrebă una
 C-un glas sfios, tremurător,
 De lacrimi strălucescu-i ochii
 In tremuratul pleoapelor —
 „Mă are dragă . . . și-n viață
 „Putea-voi fi vre-odată a lui . . . ?
 „Ori m'a uitat . . . ? Ce spune cartea . . . ?
 „O! spune-mă tot ce poți se-mă spui . . . ?”

Țiganka cărțile împarte,
 Le-așază rënd pre rënd la loc
 Și nctișor dēnsa-i șoptesce:
 — „Copilă dragă, n'ai noroc
 „Aici e el . . . de tot departe
 „De tine . . . nu-l mai aștepta
 „El te-a uitat . . . O! nu mai plânge
 „Încercă și tu al uita!

Și multe multe îi mai spune
 Țiganka-n glasul ei dulceag . . .
 Vrajită, d eflori cuprinsă
 Stă ascultându-o cu drag
 Apoi o rōgă — cam naivă,
 Cu-un rușinos și blând suris:
 — „Dică că-i frumos? . . . Vrajeste dragă,
 „La nôpte se m-i ved în vis . . .”

Copila simte că o'necă
 Flânsul . . . și sufletu-i sdrobot
 O vorbă nu-i în stare-a zice,
 La al țigancii prorocit
 Și în suspine dureroșe,
 Se sbate sinu-i sbuciumat:
 Se credă ore că țiganka
 I-a spus din cărți adevărat?

— „Se aud?” — întrebă cealaltă —
 „Știi-mi-ai și mie proroci:
 „Eu n'am iubit pre nime încă
 „Când voi iubi, iubit'oi fi?!”
 Și visător se uită'n zare
 Cu'un farmec dulce plin de dor,
 Par' că-ar voi cu o privire
 Se și vadă'ntregu-i viitor!!

Țiganka cărțile împarte,
 Punēdu-le la locul lor
 — „Tu vei fi foarte fericită
 „Și norocoșă în amor . . . !
 „Un craiu frumos ca din poveste
 „Te va 'ndrăgi copila mea,
 „El e frumos ca un luceafăr,
 „Tu ești frumoșă ca o stea . . .”

Autotipia chromotipografică.

Se privim o carte tipărită și ilustrată în o tipografie adjusată după cerințele timpului modern și se o comparăm cu „Biblia pauperum“, una dintre puținele cărți, cari ne-au rămas drept document despre tipărirea cărților cu table de lemn; vom sta uimiți și vom admira diferența enormă și progresul colosal ce s'a făcut pre acest teren.

Unde sunt literile de lemn tăiate pagină de pagină în câte o scândură? Unde literile mobile introduse de tata tipografilor Ioan Guttenberg? Au dispărut pentru a face loc literilor de metal cu ajutorul căror ați obținem tipărituri admirabile.

Dar istețimea omenescă nici cu atâta nu s'a mulțămît, ci a mers și mai departe. De pre literile culese și aședate șir de șir columnă de columnă, își fac clișeurî, stereotipe, și cu ajutorul acestora folosind presele și mașineriile ingenioase de ați, tipăresc în o oră atâtea esemplare, încât Guttenberg — dacă ar vedea acêsta — nu și-ar crede ochilor proprii.

Nu am de gând a mă ocupa la acest loc cu progresele făcute pre acest teren și cu fazele istorice prin cari a trecut tipografia, ca se ajungă la acel grad de perfecțiune la care stă ați, ci vreau pe scurt a aminti cum se sevășesce ați ilustrarea opurilor în colorî pre cale tipografică.

Tipărirea în colorî e aprôpe de o etate cu tipografia. La anul 1520 găsim urme de tipărituri în diferite colorî, mai cu samă inițiale, podóbe etc. Cu finea seclului 16 au început ômenii erăși a se ocupa mai mult cu perfecționarea tipografiei ca atare și astfel tipărirea în colorî a rămas în stadiul „quo ante“ ba numai la călindare se mai folosea câtva. La începutul seclului 19 însê (prin deceniul al treilea) când s'a început a se pune pond mai mare pre executarea artistică a diferitelor tipărituri, afișe, placate etc. tipărirea în colorî începe a progresa cu pași repeși. Ați a ajuns la o perfecțiune atât de mare, încât de multe ori emuleză cu penelel celui mai bun pictor. Tipărirea în colorî se face pre două căi și anume: pre cale tipografică (chromotipografie) și pre cale litografică (chromolitografie).

Planșa colorată, cu carea este împodobit numărul present al „Revistei“ este executată pre cale chromotipografică. Executarea acestor felii de ilustrațiuni e complicată și chiar pentru aceea

și scumpă. De aici vine lipsa de chipuri colorate și raritatea planșelor colorate în revistele noastre.

Procedura e următorea:

Portretul sau ilustrațiunea carea voim a o avea în colorî, mai întâiu, tot pre cale fotografică, o desfacem în linii sau puncte forte dese, așa, că abia le putem observa (autotipiă). Acêsta este neapărat de lipsă ca se pôtă fi acomodată pentru tipărirea, căci altcum nu ar putea primi colorile necesari. După acêsta pregătim apoi clișeele de lipsă pre diferite place, dintre cari prima este placa în carea sunt ridicate numai conturile ilustrației. Pre a doua placă cu aceeași ilustrațiune sunt mai ridicate numai acele partiî, cari sunt a se obduce cu colórea galbină; pre a treia numai părțile, cari sunt a se obduce cu vênêt, pre a patra cele cari vin colorate cu roșu și în urmă pre placa ultimă, carea obduce colórea négră, sunt ridicate umbririle și liniaturile necesari. La tipărit se procede apoi așa, că esemplarele tipărite cu placa de contură se tipăresc pre rënd cu cele colorate. Prin colórea galbină, pre conturi se obduce tot aceea ce va fi galbin. Pre acêsta, după ce s'a uscat, se tipăresce placa vênătă, prin carea, în urma combinării colorilor, galbin și vênăt, am mai câștigat și colórea verde. Acum urmêză colórea roșie. După ce sunt gata, esemplarele ajung sub placa négră cu carea ilustrația e gata. (Vedî ilustrația noastră). „*Româncute din Năsêud*“.

Ați e forte lătită chromotipografia în trei colorî (galbin, albastru, roșu) și că aplicarea acestora e destul de reușită, ne-o arată planșa noastră, executată în tipografia C. Csallner în Bistrița, carea represintă „portul românesc dela Năsêud și jur“.

E lucru natural, că cu cât se folosesc mai multe place și mai multe colorî, cu atât e mai remarcabilă nuansarea și cu atât mai frumósă ilustrația. A folosi însê 15—20 place, însemneză a face cheltuieli horibile, din care causă întroducerea chromotipografiei cu trei colorî este îmbrățișată de cele mai multe tipografii din țară și străinătate.

Unde e vorba de colorî multe, nuansării nenumărate, acolo nu mai întrebuinteză tipografii procedura chromotipografică, ci se folosesc de chromolitografie, despre carea cu altă ocaziune.

J. N. P.

PRIMA DURERE.

— Novellă originală de o Albă-Iuliană. —

Invértind cu o ôrecare nervositate, un lucru fin, o broderie, începută, o vedem ședend în mica ei odăiță, în mijlocul unui aranjament simplu cu gust, și de o curățenie esemplară. De-odată, plină de nerăbdare, aruncă la o parte ocupația sa; și cu fața aprinsă de alterațiunea internă, își îndreptă privirea în direcțiunea ușii: Ia părut, că aude bătend cineva la ușă: »Acesta este ell« șopti în sine, și cu ambele-i mâni apăsă pe inimă, încercând a ascunde astfelu palpitarea ei vehementă; în o vóce sfîicosă, abia audibil, disă: »întră«, urmêză o mică pausă, dar ușa nu se deschide. »Dômne cât sunt de tontă« își disă dênza șie-și, și începú a rîde cu hohot pentru neatențiunea sa proprie: Cânele Lord, carele durmea liniscit la piciórele stăpânei sale, își ridică capul, cu o privire îngrijată; spăriat fiind de rîsul, ce-l desceptă din somnul lui dulce. De-astădată însê, de puțină atențiune fú împărtășit animalul fidel.

Se încercă a continua brodăria, începend cu mai mare diligență, însă îndeșert e totă încordarea, astăđi contra datinei nu merge lucrul. Incepe și erăși îl depune.

Dând curs liber ideilor ei tulburate de-odată involuntar, privirea ochilor ei frumoși și de o nespúșă blândetă se opresce la tabloul ce aternă vis-à-vis de ea, și carele represintă, o tineră păreche în gondolă.

»D-ne, D-ne, cât sunt de fericiți« supină dênza, și în jurul buzelor ei ciresii, se ivi un zimbet amar, ce dispărú cu repeguinea fulgerului, ca urma lui se fie cu atât mai adencă: La vederea părechii plutitoare, ilusii dulci și seducătore o încunjurau, pe cari ea, în durerea ei ascunsă, le alungă cu o pasiune naivă, ca și copilul ce în jocul lui sburdalnic, alungă cu plăcere și pasiune vedită, fluturașii frumoși, cu colorî strălucitoare. O! da, câte momente scumpe și neuitate îi causeră și ei acei fluturași aurii, — pentru că fiecare îi era câte o dorință innocentă a iubirii ei înfocate.

Pentru-că ea »iubea«. Acest cuvânt micși neînsemnat la aparință, însê mare și puternic în realitate, era adenc gravat în sufletul ei curat. În butul anilor tineri, inima ei simțea o iubire sinceră, profundă și mistuitoare. Acêsta era prima ei iubire și durere.

Conform unui lotru curajos, fără șgomot, și fără de-a fi ob-

servat, se furișă acest simțământ în inima ei neespertă. — Amor, sburdalnicul »amor« își înfipse cu o dibăcie rară arcul seu, uneori isvorul fericirii pământesci, durere însă în celea mai multe casuri vârful lui este plin de otravă, de triste și nefaste urmări.

Iubirea ei curată, nu a fost efluxul unui moment, nu s'a născut din interes combinat — nu — nu — de un interval de timp îndelungat cunoșce ea pe acel june înalt, svelt și de un caracter și o bărbăție rară; în jurul căruia și de astădată cugetele ei, se concentrară în sborul lor. La prima vedere simți un nu știu ce, o impresie puternică, simți pentru prima dată inima pălpitând cu vehemență — și se simți atrasă de o simpatie neexplicabilă față de străina ființă.

Și cum nu, când de-odată îi stă înaintea idealul ei întrupat.

Un june înalt tiner, cu ochi strălucitori ca doi luceferi, adumbriți de pleoape lungi sub o frunte bine făcută, peste cari undulau a lenea, bucle mari și negre ca abanosul, cu deosebire zimbetul lui dulce, însoțit de o voce curată ca isvorul cristalin, ce șerpuesce tainic printre miile de petricele — astfel — apar două șiruri de perle albe, sub mustăcișoara lui de o culoare lucitoare neagră, despre care îți venea se crede, că fiecare firicel e crescut la locul seu. Sub impresia atâtor farmece întrupate într'o ființă viie, nu-i mirare să se închine și se capituleze inima — unei copile, plină de spirit, vioiciune și de focul tinereții.

Prima dată viu atinsă, mai apoi simți un fel de stimă și o plăcere nespūsă, cetind cu deosebită atențiune drăgălașele foietone eșite din mâna cu condeiul lui expert.

Un timp orecare nici dēnsa singură nu sciea ce se credă.

Se iscă o luptă teribilă între minte și inimă. Se încercă a înneca străinul simț, ce cu fiecare moment se înrădăcina tot mai mult și cu mai mare putere în sinul și până atunci liber de norii furtunei tinereții, nu voia a crede, șie-și — până când fără putere se vedu desarmată, fu silită a capitula contra ambiției.

Nu. își credea singură, până în momentul când simți, că fiecare palpitare a inimei sale. e numai a lui, și că focul primei iubiri o cuprinsese până la extrem.

Și ei, el ființă iubită și adorată, el idolul visurilor sale. el față de care simți, că îi este idealul — viața și fericirea ei — el — era tot cel vechiu . . . egal. în purtare cu fiecare, rece fără interes deosebit — astfel se purta totdeauna cu tactica lui exemplară. Era iubit de întreaga societate pentru vioiciunea și modestia lui fină.

Ei îi părea, că inima lui e din aur, ce nu rămâne impresio-nată, de nici o flacăra. O! și ce nu ar da ea, când flacăra iubirii ei ar fi aceea, în căldura careia să se topescă inima lui metalică.

Ce fericită ar fi dēnsa atunci. Dar îndeșert! Inima de aur, rămâne rece, la rațele iubirii ei și focul cu flăcările mistuitoare concentrate spre inima lui recad fără rezultat — el nu simte, inima lui rămâne strălucitoare, însă fără simțire.

Cugetul, și acesta ideie tristă, o făceau se simță dureri in-consolabile. Mai bine ar prefera — se vadă fața lui severă și serioasă apri să de focul iubirii. Dar nu . . . nu se pōte. Acest cuget făcū să se întunece fruntea ei de regină, de nori grei și negri a primei dureri, acea frunte senină, pe care, rațele sōre-lui ce se străcurară prin geam, îi încoronau buclele ei aurii. Și până ce sōrele zimbitor își da curs liber prin acelea fire fine ca mētasa — sărutând cu plăcere neconturbată vițele bogate, ce atērnau până la briu, în jurul buzelor ei, frumoșe, se ivi un zimbet dureros, la aparință, ce se fini cu un suris abia vizibil. A fost o dulce rază a speranței, ce sbura prin inima ei. Involuntar își reflectă în memorie acelea timpuri fericite, și momentele dulci petrecute în societatea lui, îi veniră aminte tōte copilăriile ce le-a comis, și despre care el ridea cu atâta plăcere.

Deodată îi veni ceva aminte, la ce simți cum îi palpită inima de tare. Era o frumoșă di, cu rațe de sōre strălucitoare. Ei erau ambii în grădină, aerul părea îmbalsamat de parfumul floricelelor nevinovate — se preumblau prin cărările unde rosele se întreceau

prin frumșeța lor, și fără de a le da atențiunea cuvenită treceau conversând vioiu.

Deodată, dēnsa erupe într'un rīs naiv cu hohot mare.

»Așa-i, se sci că îmi faci complimente colosale«.

»Repet« țisă el cu vōcea lui sonoră, „că de ași putea iubi pe cineva, acel cineva ai fi numai d-ta“.

Ea — rīsă de nou — și-l întrebă cu ore care curiositate:

»Ei și ce a greșit cea cu ochii negrii?«

„Nu neg, răspunsă junele serios, că am consimțit și ținut mult la dēnsa, însă astăzi stau departe. Eu nu pot merge pe calea ce percurge dēnsa, prevēd că e mai bine așa, mai ușor se vindecă rana după ce ai simțit că ești înșelat; am avut o școlă bună, îmi va servi în viitoriu de exemplu. „Aici se opri deodată ca și când o durere adēncă l'ar fi sguduit.

În acelea momente, a tristei revocări în memorie, și a mutei dureri, îți venea se-l tot privești, pe față-i cu espresia adēncirii, era mai mult ca frumos, și ea simți cum inima și sufletul ei sunt pierdute — în privirea acelui june trist. Astfel îl admiră uitată de sine timp îndelungat și până când ea se desceptă: . . . junele — s'a fost dus.

Acēsta era resuvenirea, ce îi scōsă un zimbet dulce, și la a cărei reamintire fața ei frumoșă se înveseli pe un moment.

De atunci el nu mai aminti cu un cuvēt acest punct.

Deși ea ardea de dorul de a sci mai departe, de a afla adevērul — dar nu — astăzi buza lui e mută.

„Ah! de m'ar iubi“, și la acest cuget o roșetă de flacăra îi trece peste fața ei jună.

„Sau dōră mă și iubesc, numai nu-mi spune, se teme de a dōua amăgire? Se îi spui ce simțesc eu? ore m'ar primi cu brațe deschise? Au nu el mi-a spus, că de ar putea iubi pe cineva, acel cineva ași fi numai eu? Ah! ce fericită ași fi atunci, pentru că eu simțesc, că ași muri cu drag pentru o îmbrățōșare, și un sărut dulce din partea lui.

Acēsta rază slabă a speranței amăgitōre, o făcū se simță un ce tainic și fața ei strălucī, cu o orecare îndeștire. Astfel pierdută în cugetele sale când senine ca albastrul ceriului, când întunecate și morōse ca nōptea durerii, se aședă pe sofa din apropiere și cu ochi visători privi în lumea ideală, visând mai departe despre durerea, dorul și suferințele ei. În espresia feței sale putea-i ceti ca și într'o oglindă, „totul“ ce se petrecea în internul sguduit.

Incetul cu incetul dispărū zimbetul senin și vesel de mai înainte, tot așa și trāsurile fine triste — dispărură fără urmă! — Fața, cu puțin mai înainte albă ca neaua, se aprinsă cu vehemență și ochii visători schinteiau fulgeri. Aruncă cu furie buclele blonde aurii la o parte și sări cu foc din locul ce-l ocupasă.

Dar' nu! Nu am se mă tradez! Nu va sci cât îl iubesc. Nu voiu. Astfel simți ea, că îi șoptesce vōcea ambiției sale. Voiu ascunde totul, și voiu ride atunci, când inima mea va sângera. Nu am se mă dimit nici odată nu — nu — mai bine prefer se mor sub greutatea și povara durerii, decât se-mi uit de ambiția mea.

Astăzi și așa va pleca de aici, se va duce, și — și — cine scie ce va mai urma? Pōte nu mai am să-l vēd nici odată, ofta dēnsa trist și vōcea ei suna nespūs de lugubru! Și pōte — de nu'l voiu mai vedea — am se'l uit, adaugă dēnsa dureros.

Ah ce! disă mai departe plină de mândrie, voind a se smulge din brațele durerii — voiu se fiu tare — nu-i permis se scie, că sufēr pentru el.

Se încercă a ride — asupra poziției propriie — nu prea favorabilă, regreta însă că totul ce e forțat în lume, nu e durabil, cu atât mai vērtoș dispoziția sufletescă forțată, e un ce grozav. Astfel a dispărut și la dēnsa curajul, puterea, voința prea multă și pre marea încredere de sine. Inima suferindă începu de nou a bate, dar ea întonă cōrdele ei celea mai dureroșe și triste sub impresia vōcei de suferință, ce inima a întonat puternic, poziția ei deveni crăși melancolică și indispusă.

De-odată încep o luptă teribilă, lupta cu sine însăși, care este știut, că e cea mai grea în viață.

Puternic este cel ce învinge leul, brav e soldatul ce învinge, însă cel mai tare este acela, carele se învinge pe sine însuși. Acesta este adevăratul sacrificiu, ce putem aduce pe altariul iubirii noastre.

Acuma sinul ei fraged, încep a palpita încât îți părea că e prea îngust locul inimei, care se sbătea puternic, până ce se ivi sfântul isvor de mângăere și lacrimile începură a curge în șiroe brăzdând de-a lungul fața ei de martiră, carea în clipitele de estul durerii, îți părea că e a unui inger, carele a coborît în jos din sferele înalte, spre a pătimi alături noastră a celor muritori. Fără de a sci, murmură cuvintele: »El se duce, și eu nu am se-l mai ved«. De-odată aude bătând la ușă, spăriată sare în sus, și-și șterge lacrimile ferbinți.

Ușa se deschide și el apare întrând. Până când simți mâna ei într'a lui, i se pără că visază numai, și se temu se nu trecă visul frumos prea repede, ca realitatea brutală și amară se apară erăși invigătoare.

„Au doră pățimesci? — se auzi vocea lui sonoră sunând — de astăzi îmi pari nespuse de palidă“, o întrebă el cu gingăsie: „Nu că ași fi togmai mai suferindă, răspunsă dâna, încercând a simula față veselă, dar astăzi am avut dureri de cap“. Și spre a trece dela acest obiect, trecu conversația la o serată ce avu loc în zilele trecute.

După un interval ore-care, junele deveni serios, și pășind înaintea ei, o întrebă cu tonul celui ce simte profund. „Știi aceea iubita mea, că eu am venit astăzi aici pentru a-mi lua rămas bun“.

„Intru adevăr, așa de repede Te duci?“ răspunsă dâna, cu un suris plin de durere.

„Nu o fac cu drag, martor mie D-deu, însă sum silit a merge, timpul meu liber a expirat, și datorința mă rechiamă... am se merg. Vai! și cum nu ași face-o! Cum ași rămânea de fericit aici! Cum ași rămânea de fericit aici. Simț că'mi face nespuse de bine a sta, a fi, și a petrece unde mă cunosc toți, și unde mă iubesc toți“, răspunsă junele plin de măchuire.

„Și nu ai gând se te mai reîntorc cândva?“ întrebă dâna involuntar? „Posibil... fu răspunsul, însă mie-mi spune ceva intern, că

între noi acesta va fi ultima întâlnire. Eu merg și d-ta vei merge de aici, și cine știe, dacă sörtea voesce se ne permită ca se ne mai întâlnim. Cine pöte privi în misteriosul viitoriu“. Junele părea a fi trist, vocea lui sună dureros, ce făcu ca inima fetei să se sgudue până în temelă. Îi se părea, că îi tremurau genunchii, abia mai putea se o țină picioarele, se simți așa de debilă, de fu silită a se rezima de o mobilă din apropiere... Urmă o tăcere mută... în puține clipe durerea crescă până la extrem... Ea îl privi adânc și nu-și mai pută lua ochii dela fața lui ce era expresia durerii însăși. Ah! cum ar fi dorit a cădea la sinul lui și ai spune: Nu merge! nu mă lăsa aici... sau tu nu vești? nu simțesci, că eu te iubesc, că nu pot fi fără de tine. Dară ambiția eternă rece și domnitore, sună de nou la urechia ei aprinsă, și fața ei deveni erăși zimbitore.

„Și după-ce voui fi departe, scumpa mea, spune-mi mai cugetavei la acel june? a cărui cugete toate vor fi numai la d-ta... Asta-i totul ce ți cer, la ultima noastră întâlnire. Nu e mult dela d-ta se-mi promiți, însă pentru mine va fi un suvenir păstrat ca clenodiu, păstrat cu sfințenie, fie depărtarea cât de mare“.

La auzul »adioului« pătrundătoriu, ea rămasă ca o statuă înaintea lui, fiecare cuvânt exprimat de el îi pără un balsam pentru inima ei ce gema sub povara durerii. Îi era deja pe buză cuvântul de tradare, un moment încă, și inima ei explodează, dară etă ambiția cu umbra ei de mörte întunecă voința inimei, ce rămâne sângerând de durere! Pe când junele îi strânsă mâna de adio — numai atâta i-a putut spune: „Dute cu D-deu... se fi iubit și acolo, precum ai fost aici!“

Și când s'a vedut singură, i-a părut că el i-a scos și inima din sîn, și a dus-o cu el, simțea o durere neexplicabilă în tot internul ei.

Sunetul pașilor lui, îi părea mai lugubru, ca și când și-ar auzi bătându-se cuiele sicriului ei propriu. La petrecut cu privirea ei mörta până o năpădiră lacrimile, și întorcându-se în odaia sa, se aruncă pe locul ce ocupasă el, plângând amar, ca și când ar voi a desvăli acelui obiect »totul«, ce în ambiția ei prea mare nu a spus, aceluia, care l'a iubit în lume mai presus, de toate — mai mult ca pe sine.

Ursita mea.

Lacrimile ori la cine
Când am putut le-am sbicit
Er a face reu la altul
Nici odată n'am gândit.

Încă eu am fost ursita
Se am parte tot de reu
Se flu vecinic ocărăta
Lacreme se vers mereu.

Maria Ciobaș.

Peste punte.

Îți aduci Ilean' aminte,
Când mergeai la vie 'n costă?
Diceai c'ai dat d'o năpastă
Căci ne-am întâlnit pe punte.

Era 'ngustă ard'-o focul
Tu zoriai să scapi mai iute,
Io-mi luai avânt pe punte,
Căci a dat de min' norocul.

Nu știu cum îns'am lucrat
Ca să poți trece mai bine,
M'am atins puțin de tine
Șai rămas c'on serutat.

Sabiș.

Ion fecior de domn.

— Legendă istorică. —

O mie trei sute nouăzeci și doi
Fost'a anul, care nu l'am vădut noi
Dar l'au vădut alții, ai noștri strămoși
Erau pre atuncea foarte curăgioși;
Când se rostea'n lume numele „Român“.
Toți sciau că el este al lumii „stăpân“,
Pre acele timpuri și în acel an,
Precum Borsay Paul — un istorican
Spune că Sigismund, rege unguresc
Dechiară lui Mircea, rege românesc
Resbel — și cu ôste asupra i porni
Dar „Spondan“ ne dice, că nu-l birui,
Căci p'acele timpuri, cum ne spun bătrânii,
Erau bravi, și minuni făceau ei Români
Și'n ori ce bătae cum ér ne spun bătrânii
Pururea băteau și'nvingeau Români
Acest rege ci-că, cum legenda spune
Era frumos, tiner și cu bun renume
Ostașii 'și găti
La resbel porni.

Ajungând la Deva regele iubit
Cu ôstea întrégă aci a odihnit
Ostașii fac focuri, gata a lor cină,
Ér regele șede la lumină lină
Ce luna aruncă peste muritorii
Și gândesce vesel l'al seu viitorii.
Și ca se-și petrecă pre nôpte au adus
O Româncă nobilă, un înger de sus
O fetiță d'albă ca o floricea
Ne atinsă de sôre, ne atinsă de nea,
El dec'a vedut'o un dor l'a cuprins
Un dor, o scântee sufletu i-a aprins.
Și simțindu-se mic, slab înaintea ei
Li dîse: „fetița ochisorii tei
Mult m'au fermecat
Dă-mi un sărutat
Căci ca și viața, așa te iubesc
Și viața chiar de vrei mi-o jertfesc
Porumbiță pentru tine
De me iubesci tu pre mine,
De tine m'a-și despărți
Numai dacă aș muri.
Intinde-mi dar fericire
Ingerași dulce din fire
Peptul fetei s'aprindea
Ochiu la pământ țintea
Dar tot par'că nu'l credea
Se făcea că cugeta
Și pre urmă cuvânta:
„Dar de cumva vei uita
Ôre când, tu vorba ta
Ce se fie a ta pedepsă...?“

Regele zimbesce fruntea își apasă.
Și-i dîsă: fetița, eu îți jor,
Că cu tine numai voi se mă însor.
Dar rógă fetița pre un Dumnețeu
Ca se pot învinge pe dușmanul meu,
Se m'ntore la tine cu cap coronat,
Tu se fi regină și eu împérat!“

Fetița tresare se uită în jur
Ș'o lumină tainică pre ei încunjur'
Regele o stränge la pept ș'o sărută
Iar ea mai frumôsă decât stele o sută
Se scolă și-i dîce: „eu te voi iubi
Deci'mi jură că nici când nu mi părăsi
Și de-mă vei spune unde și în care parte
Voesci ca se mergi, și cu cin' te-i bate?
De ce lege ești? Curat se-mi sput mie,
De voesci se fiu, eu a ta soție
Și încă pre urmă eu voi fi a ta
De vei recunosce fructul ce va da
Acesta întâlnire — vrei asta ori ba?“
Regele îi dîce: „Draga mea leliță
Merg se alung turcii de pre la graniță
Se-i risipesc iute, se-i suflu în vânt.
Se le stâng viața de pr'acest pământ,
Rógăte tu dragă, rógăte pentru mine
Ca se'nving păgânii și se viu la tine
Și apoi mai multe eu îți oi spune ție
Și tu'mi vei fi scumpa și dragamă soție!“
Dicând astea dînsul o privesce'n față
O strînge la peptu-i, o strînge în brață,
Și în raiu fericite ambii se simțiau,
Și'n tăcerea nopții veseli adurmeau...

Diua se lățisă pre'ntinsul pământ
Nôptea se'ngropasă în tristul mormânt
Luna apusese, sôre răsărise
Regele, ostașii la luptă pornisă
Merg înainteză, dobele răsună
Cău sar, nechiază, trompetele sună,
Iată-i fați'n față cu Români s'mei
Cări'i așteptase ca și nesce lei.
Lupta se întinde și e sângerôsă
Privindu-o simți-ai un fior greu prin ôșe
Din ambele părți săgeți zăierau
Din ambele părți, tunuri bubuiau
Sburau lănci, topore, în vânt aruncate,
Ș'apoi le vedeai cum recădeau turbate
Preste bravii voinici, preste florea țerii,
Stângend a lor viați, vărsându-le creeri
Mai pe urmă eti a pept la pept se bat
Sôrele apune roșu înfocat.

Dar în dimineța zilei următoare
Când ér resărise înfocatul sôre,
El găsi înveseliți
Pre Români osteniți.

Regele se 'ntôrce cu ôstea'napoi
Trist precum se'ntôrce omul din răsboi,
La Deva sosese, puțin odichnesce,
Fetița o chiamă și astfel îi grădesce:
„Dalba mea fetiță, n'avusei noroc,
Mulți feciori d'ai mei, cădură în foc,
Multe mame astăzi plâng în țara mea!“
Astfel dîcea dînsul și mi-o săruta,
Ér fetița dalbă ea tot întreba:
„Rege mult iubite când ne-om cununa?
Căci dela plecare și până acum

Eu în totă diua ț-am căutat în drum.
Căci imi era frică seumpul meu bărbat,
Ca se nu te perd, caci reu te am visat.
Sabia-ți cea nouă
Era ruptă'n două
Ér eu despletită
Plângeam amărită
Și te tot căutam
Dar nu te aflam!“
Astfel grăia fata și tot suspina
Și-i dîcea: „iubite când ne-om cununa?“
Regele i raspunde: „taci nu suspina
Căci n'a sosit vremea de a ne cununa,
Ôstea'mi este gata numai se pornesc
Remăi sănătôsă, eu mult te doresc!“
„Vai! batăte Dumnețeu
Ai mâncat sufletul meu
Vorba ta cea ticălôsă
Me făcu nenorocôsă
Mamă sunt! mai înșelat
Și se fie al teu păcat!“
Astfel fata glăsuia
Și amar se tânguia.
„Taci fetiță dragă, dîsă atuncia el
Scotend de pre deget frumosui inel,
Na semnul acesta, na acest inel,
De vei nasce fiu se vint tu cu el
La Buda'n cetate unde locuesc
Se mi-l predai mie ca eu se îl cresc.
Și decă se întrii nu te vor lăsa
Tu atunci inelul le vei arêta
Și li spune că voesci,
Cu regele se vorbesci,
Taci și nu te năcâji
Eu de tine voi griji!“
Apoi dulce o săruta
Și cu ôstea lui pleca
Iară fata rămânea
Supérată'n voia rea.
Ca și omul care își perde
Din lume ori ce nădejde.

Nouă luni trecură dela întâlnire
Fetița bolnavă zăcea făr' simțire
Iar când se trezese, se nsănătoșeză
Ce se vedu minune, ea nici nu viseză
Avea lângă dînsa în lăgîn culcat
Un mic prunc, în alb înfășat
Peru i ca de aur, ér pe fața lui,
Se zărea lucirea a'ntreg ceriului.
Ingerii din ceriuri jos s'au coborît
Se-l vada pre dînsul aci au venit
Și de-a lui frumșete mult se minunară.
Și lui Dumnețeu așa-i cuvântară:
„Dîmne mult frumosu-i pruncul mititel
Nu-l lăsa om Dîmne ci fă-l ingerel,
Căci în ceata noastră el s'ar potrivi
Și în chorul nostru pre tin' te-ar mări!“
D-țeu le dîsă: „O! ingeri iubiti
Se vă spun dorința-mi ca și voi s'o sciti
Pruncul despre care imi vorbiți voi mie

Va face când crește multă vitejie
Al seu braț puternic și bine înarmat,
Il vor simți Turcii, timp îndelungat
Numele-i de aur scris în istorie
Va fi viu pururea până în vecie!
Așa dicea Domnul,  r pruncul creștea
Și până'n opt  ile mare se făcea.
La opt  ile mare mamă-sa 'l ducea
Ca se mi-l boteze, și nume şi punea:
„Ion“ fecior de Domn.

De atunci doi ani trecură
Multe'n lume se făcură
Mama pruncul desmerda
Il culca și 'l legăna
Și-i dicea: „tu fiul meu
Se ajungi ca tatăl teu
Se locuiești în palat
Cu coronă 'ncoronat
Și un viteaz mare ca tine
Se nu se mai afle nime
T tă lumea se te-admiră
 r dușmanul se se mire
Și se fugă de-a ta față
Se se p rdă ca o c t i
Numai tu, o fiul meu
Se r măi ca și un  eu
Numai tu, și a ta țară
Se fi-ți flor  de primăvară
Se-nfloriți și se rodiți
Și în bine se sporiti
Țara ție-ți mulțămescă
Lumea se te preamărescă.
Și-al teu nume viu se fie,
De acum până-n vecie!“
Astfel dicea mama și mi-l săruta,
Dar  ntro  i D mne, în minte-i pica
Inelul din deget mereu îl scotea
Și privind la d nsul ea tot suspina.
La Buda se plece ea se hotăresce
Chiamă al seu frate, și-așa  i vorbesce:
„G tesce-te frate, căci voiu se plecăm
La rege cu pruncul se îl arătam.
M ne la f nt nă rufele-oi spăla,
 r poim ne frate, la drum vom pleca.
M ne-d i lelița rufele spăla
La o f ntinioră —  r pruncul pl ngea,
Pl ngea mititelul și ca se-l împace
Mama-i d  inelul, cu el să se j ce.
Dar un corb al naibei se repede-n sbor
Spre prunc — ia inelul ca un oușor
Și cu el miș sbor  de nu se mai vede
Biata mamă își perde t t -a sa nădejde
Chiamă al seu frate cu arcu încordat,
Care afl nd corbul, a și săgetat
Dar s g ta fr nt  în lemn s'a oprit
Corbul clonc nesce căci nu l'a lovit.
Fratele atuncea m nios turbat
De nou arcu încordă și a săgetat
S g ta prin aer sb rn e, lovesce,
Corbul drept în pept da mi-l nimeresce
La pământ el cade cu inel cu tot,

Mama mai creșcuse par'că cu un cot,
Inelul ridică, pre deget îl pune
Și laudă pre Domnul prin o rugăciune
Apoi pl c'acass  de drum se g tesce
Și cu al seu frate la Buda pornesce
Merg voioși pre cale timp îndelungat
Până când în Buda  t  c'au întrat
Unde locuiesce regele întrebară
Și afl ndu-l m re la el se băgară.

Regele pe tronul-i de aur ședea
 r coronă m ndr  pe capul-i sclipea
Ca un s re m ndru din luna lui Maiu
Care'nveselesce brađi de pre plaiu.
De-a dr pta lui domni  pre scaune ședea
De-a st nga curtenii între ei vorbeau
Aveau ca se facă astăđi treb  mare
De-aceia veni'au domni din depărtare
Sala era plină tot de coconasi
Când  t  că vine la rege-un „inaș“
„Maiestate!“  ice, „vrea se-ți vorbéscă
O tiner  fat  viș  rom nesc 
„Poți se i dai  ntrare? ori apoi se-i spun
Ca se și caute însă mai bine de drum“
Se între! se între! regele-atunci  is 
Și n'acel moment ușa se deschisă
Și pre ea  ntrar  în port maiestos
O fetiță dalbă, cu un prunc frumos
Toți  cremenir , nu-și puteau da samă
De este aievea ce ved, sau vis z 
Căci aș  frumusețe, aș  chip ceresc
N'au vedut ei încă dec nd viețuesc
Apoi pruncul D mne nime nu dicea
Că el este om —  nger îl numea
Fetița se pl c  spre rege și-i  is :
„Rege mult iubite  t -ți pruncu-aice
El  ți dă inelul ce tu mi lai dat
In sara în care tu te ai depărtat
Și m'ai lasat mamă, m'ai lasat în jele
Lu ndu-ți pre capu-ți păcatele grele
Dispune de d nsul cum o se tr esc 
Și ține-l la tine în palat se creșcă
Trimite-l la școl  și îl f  om mare
Căci are se calce în urmele tale
Are se și urmeze pe  naltu-ți tron
Fiul teu el este și se chiam  „Ion“.

Regele ia pruncul se uită la el,
 ice și-l sărută, tu ești  ngerel
Pentru tine astăđi voiu se dispun eu
Voiu se și dau o parte din ținutul meu
Insă mamă dragă, ce-ai purtat în s n
Acest  ngerel, acest fir de crin
Pre c teva  ile mai r m n  aici
Și făr' de-a mea scire, se nu pleci d'aici
Banule Ferencz, condu i într'o casă
Grijesce de d nșii punem  la masă
Și mi ospet z  că'n palat domnesc,
Asta i a mea voie, asta r nduesc.
Banul se  chin  ordinul primesce
De prunc și de mamă el bine grijesce.

Regele adesea pre la ei venia
Dar într'o  i mare ce le aducea?
O carte cam mare și-n ea scris era
Voința regesc , mare mila sa
El  is : „Fetiță, aș  voesc eu
Că de aci'nainte se nu tr esci reu
Ține astă carte în ea sunt semnate
Cetatea Huniad și c teva sate
Pentru fiul meu — deci ie-ți un bărbat
Cu el te cumn  și se seđi la Huniad
Dumnezeu te feric sc 
Pentru grija părintescă.
Mama se  chin  și   mulțămesce
Iși ia rămas bun, și acas' pornesce.

Cine nu cunósce cine n'a cetit
De Ion Huniadi eroul vestit
Care-a bătut Turcul de at tea ori,
Și la pus în g n  ca v ntul pre nori,
Ba 'n țera turcesc  încă-a străbătut
Și de cinci ori d nsul pre turc l'a bătut.
Acest erou fost'a pruncul din cestime
După cum legenda anume ne spune
Numele său este scris în istorie
Și va fi viu pururea până în vecie,
Acest erou supt'a lapte românesc
Dar crescut fu'n legea țerii unguresci
Și la a sa m rte toți mi l'au depl ns
Ba  nsuși Sultanul după el a pl ns
La Alba-Iulia s'a  nmorm ntat
Cu onore mare ca un imperat
Și Ion Corvin Huniade d nsul s'a numit
După moșia cu care regele l'a dăruit.

Astfel  ic magiarii de Ion Huniade
 r noi suntem siguri credem cum se cade
C'ac sta legendă e numai poveste
Păstrată de timpuri aș  cum ea este
Cronicarii noștri chiar cei mai destinsă
Au tari argumente — nu pot fi respinș 
Ei  ic că Ion Huniade
Fost'a rom n cum se cade
Și din tată și din mamă
De-o făptură și de-o samă
Deci dacă părinții lui
Fură șoimi de-ai codrului
Și fiul lor Huniade
E rom naș cum se cade.

Deci se sciți de-acum  nainte
Fraților se țineți minte
C'acest erou ne'ntrecut
De t t  lumea temut
N'a fost Ungur ci Român
Viș  „de mare st p n“
Că numai s nge românesc
Putu fi-aș  vitejesc
Și numai a noștr  rasă
Putu fi aș  viteză
Și Rom nu-i tot vit z
De c ndu-i și până ađi.

Câteva cuvinte despre somn.

(Hygienă.)

Somnul este o condițiune neapărată a sănătății. Tote ființele viețuitoare dela vegetale și până la om, sunt supuse la marea lege a veghierii și a somnului. Prin somn corpul repausă, recâștigă pierderile făcute în timpul zilei.

Prin somn căpătăm în toate zilele fericirea renascerei și a trecerei, în totă dimineața dintr'un stat al nefinței în altul de via. Cine voesce a alunga somnul, séu a l scurta de tot, acela își scurtează viața. Un mare filosof a dis: „luați dela om speranța și somnul, și va fi cea mai nefericită ființă pe lume“ Cine veghiază mult, trebuie se dormă mult, pentru a putea repara pierderea puterilor în măsură convenită. Trebuința somnului se simte ca și trebuința de alimentare (nutremânt), și când nu este satisfăcut, produce cele mai grave bóle și în cele din urmă chiar morțe.

În China pedepsesc pe hoți și pe criminali cu oprirea dela somn, până ce cad morți. Forbes descrie cazul unui comerciant, care omorise pe soția sa; acesta a fost osândit de a muri prin oprirea dela somn. Nouăsprezece zile a suferit tortura grozavă; în a opta zi el s'a rugat se-i tae capul, s'au se-l spânzure, sau se-l ardă de viu mai bine decât se-l tortureze așa crud; călăii lui nu s'au înduplecat, și la a nouăsprezecea zi el a murit de slăbiciune într'o stare grozavă.

Așa dar cu bună dreptate și adevăr dicea celebrul medic Huffland: „Lipsa somnului consumă iute forțele interioare și exterioare, nimic nu este în stare de a conduce la bătrânețe înainte de timp ca somnul și în unele casuri chiar morțea vine mai de timpuriu din cauza lipsei de somn“.

Veghierea continuă legă la oaltă toate cauzele de o scurtă viață, adevărată risipire a puterilor vieții tocește organele și grăbesce consumația.

Dar cu toate acestea se nu credem, că un prea lung somn ar fi un mijloc de conservare a vieții. Somnul prea mult îngrășe totă secretațiunea, face pe om buhăit (umflat), slăbesce mintea și trândăvesce corpul.

Un om petrece în general mai mult de un pătrar din viața sa durmind. Omul, după un somn bun, se simte restaurat și înțărît; ér petrecând o noapte fără a dormi, simte o pirotelă, (oboselă) și slăbiciune în tot corpul seu.

Sufletul voesce a fi totdeauna în lucrare, acesta este natura lui, un neîncetat repaus este neînvoit cu densul. Dacă somnul nu ar fi repaos al trupului, și un remediu după ostenele, am crede, că el stă în contra naturei, căci ne ridică întrebuințarea simțurilor și ne lipsesce de totă lucrarea.

În privința somnului vom lua în considerațiune locul, timpul culcării, timpul cât trebuie a dormi și pozițiunea ce trebuie se o avem în așternut.

Camera de durmit se fie înaltă și largă, deschidându-se ferestrele în fie-care di 2—3 ore dimineața și séra înainte de culcare. Este foarte stricăcios sănătății de a dormi în camere de curând spalate, vărute, sau unde se uscă și se calcă rufe. Noptea se se depărteze din camera de culcare toate florile și ori-ce lucru ce are miros. Ola de noapte se nu se pună sub pat și luminarea se nu ardă prea mult; în cameră se nu fie prea cald și érna mai bine este a dormi într'o cameră rece neîncălđită și numai atunci când este foarte frig pôte se se facă puțin foc.

Saltelele (străjacele) cu pae sunt mult mai bune, ca cele cu puf, mai cu semă pentru persoanele tinere, fiind-că înfierbintă, molecește și slăbesce corpul. Filosoful Kant dicea că: „așternutul este cuibul bólelor“. Filosoful Atal iubea un așternut, în care se-l inghioldesce. Seneca dice: „Cât sunt de bătrân, am un așter-

nut, în care urmă sau semn de corpul meu nu se pôte vedea, și deosebit de acesta stau prea puțin timp în pat“.

Patul trebuie se fie ținut într'o curetenie esemplară.

În cea-ce privesce poziția corpului în timpul somnului, trebuie ca capul se fie totdeauna mai sus aședat; mai cu osebite cei sângeroși, dacă vor dormi cu capul mai jos; li-se vor produce dureri de cap, înecăciune, palpațiune, și chiar dambă (guta). Dormirea cu fața în sus aduce visuri grele, ér pe partea stângă îngreunează circulațiunea sângelui prin apăsarea ficatului asupra celorlalte viscere, și inima se împedecă în funcțiunea ei. Din contră, dormirea pe partea dreaptă este cea mai bună și folositoare.

Toate legăturile strânse, scufele, și camizónele de noapte trebuie părăsite; cu toate acestea sunt multe din domnișorele noastre de astăzi, cari dorm cu corsetul și cu mânuși pe mâni, ca se fie subțiri și delicate. Dormirea cu gura căscată produce horcăituri și visuri grele.

Timpul culcării trebuie potrivit cu împrejurările, clima, etatea și modul de trai; cu toate acestea nu trebuie se se întârđie mai mult de 11 ore séra. Sactorius dice, că somnul cel mai bine făcător este cel dela 11 ore noptea până la 6 ore dimineața. Copii pot dormi mai mult, mai cu samă copii mici până la etate de 2 ani.

Înainte culcării se nu mănă mănări grele și mai ales făinoșe, ori pome multe, sau se fi beut multă bere ori vin, și nici se te culci cu stomachul încărcat, ci trebuie se trecă cel puțin trei ore dela masă până la timpul culcării.

În așternut se nu cetesci, căci se pun creerii în lucrare tocmai în timpul când trebuie se se odichnescă. Dacă acesta s'a făcut învêt, se se alegă cărți, ale caror materii conțin subiecte mai științifice; cu toate acestea noi susținem, că este foarte reu a ceti în timpul culcării, căci punem sufletul în lucrare tocmai în acel moment, când trebuesc toate depărtate dela el, ca se se repauseze. Nu este tot una a dormi fisicesce, ci omul trebuie se dormă și spiritualmente.

Se lăpădam odată cu hainele și toate grijele și greutățile zilei, și nici una se nu mérgă cu noi în pat.

Durata somnului, adevărat timpul cât trebuie se dormă o persoană, depinde dela etatea și constituția omului. Tinerii trebuie se dormă mai mult decât bătrânii, asemenea și cei slabi și în convalescență trebuie se dormă mai mult. Însé se va avea de normă acesta: nu dormi mai mult de 7—8 ore și nici mai puțin de 5 séu 6 ore. Școla din Salerne dice:

„Sex dormisse horas sufficit, juvenile senique,

Octo domus pigris, novem de stemate matis.“

Adevărat, șese ore a dormi este destul pentru tineri și bătrâni, opt dăm celor leneși, nouă celor de via mare.

Toți, cari au ajuns adânci bătrânețe, au avut de regulă a se culca de timpuriu și a se scula de dimineața. Marele Victor Hugo dicea:

„Sever à six, dinez à dix,

Souper à six, coucher à dix

Fait vivre l'homme dix fois dix“.

Adevărat, scólă-te la șesă, prânđesce la dece, cinéză la șesă, culcă-te la dece, și vei trăi anii de dece ori dece.

Vesley dice: „De vreme în pat, și éráși de vreme în sus, face pe om sănătos, bogat și înțelept.“

Sunt mulți ómeni, cari caută a face ziua noapte și noptea zi, dicând, că este tot una a dormi șapte ore ziua ori noptea. Acesta idee însé este cea mai greșită, căci numai două ore de somn înainte de miezul noptii este mai folositor pentru corp, decât patru ore după miezul noptii sau ziua.

Aceia dar, cari fac ziua noapte și noaptea zi, pierde tocmai cea mai frumoasă și mai potrivită vreme spre lucru. Noi ne simțim după un somn regulat, dimineța totdeauna mai mari decât seara, noi avem dimineța mai multă putere și vioiciune; er seara o oboselă și o silă. Dimineța se vede totă natura mai grațioasă, mai vioie și spiritul omului este dimineța în întreaga sa curățenie, energie și vioiciune.

Nici odată nu gustă omul simțirea propriei sale stime mai curat și mai perfect, decât într'o dimineță frumoasă. Cine se lipsește a nu gusta dimineța, acela se lipsește și de tinerețele sale.

Este rușine a dormi cine-va încă în pat, când soarele este înălțat de multe ore pe cer, a se deștepta tocmai la amăzi și a răsturna ordinea zilei și a nopții. Ce îndărătnicie a spiritului, a uri ziua și a nu exista mai nici odată, decât numai noaptea. Acei dușmani ai luminei soarelui trăesc astfel, fiind-că conștiința îi turbură și disprețuesc traiul general; ei voesc a se deosebi prin împărțirea vremii, prin luxul îmbrăcăminteii, delicatetea mesei și eleganța trăsurilor. Toți acești oameni trăesc, ca se dic mai bine de a îndărătele.

Dar tot ce este neregulat se opune legilor naturei; și așa trebuie se urmăm calea, ce natura ne a însemnat și se nu ne depărtăm nici odată dela dânsa.

„Prin sculare timpurie
Sănătate-ți câștigî tie,
Scolăte de dimineță,
Că-ți lungesci a ta viață.
Durmind mult cu prisosire,
In minte-ți producî timpire,
Er în trup faci molătate
Ce dic! daună 'ntru tote.

Nu este sănătos a dormi două persoane într'un pat, fiind-că se măresce căldura, aducând diferite bóle; dar cu toate acestea la familiile sărace dorm câte 2—3 și chiar mai mulți într'un pat, sănătatea însă nu se află nici odată în casa acestor oameni.

Marele medic Boerhave etă cum se exprimă: »se nu dormi mai mult de șapte ore pe noapte, se dormi singur în pat, și îndată ce te-ai deșteptat, de loc se te scoli din pat.“

Somnul după masă nu este de loc sănătos, mai ales culcat pe pat; dar dacă te-ai dedat a dormi după masă, este mai bine a dormi pe un fotoliu mai mult șezând.

În climatele calde, și la noi pe timpul căldurilor mari este foarte folositor a dormi puțin (o oră) înaintea mesei.

Jacob Makenzie dice, că în climatele reci, omul nu trebuie se dormă ziua de loc.

A dormi afară în câmp sau în curte, fără a avea un acoperiș (ca șopron, etc.), nu este de loc sănătos din cauza umezelelor aburilor pământului și a gazurilor nesănătose ce se desvöltă.

Un celebru fiziolog dice, că omul când dórme pierde simțământul existenței sale; el este ca și cum n'ar exista, ca și cum ar fi mort. Homer a numit somnul frate cu mórtea. Cicerone asemena a dis: „Nihil est mortis tam simile quam somnus“, (nimic nu sémănă mai bine cu mórtea decât somnul).

Persoanele nervóse și cari câte odată au insomnie (lipsă de somn) trebuie se facă o baie căldică înaintea culcării și se bea o ceașcă cu lapte căldicel.

În numărul viitor vom vorbi despre alimentare.

Prof. Dr. Elefterescu.

Boniță.

— Legendă. —

Ci că a fost ore când ore unde un om putred de bogat, dar chipul cum a ajuns la atât amar de bogăție îl cunoseau toți oamenii, căci prea pe mulți a înșelat, și prea dela mulți a înstrăinat aci una, aci alta, și nime nu îndrăsnea se-l iee la răspundere, căci precât era de tare și de bogat, pe atât era și de viclean.

Omul acesta la bătrânețe picase greu bolnav, și se fereau toți oamenii de el, chiar și fiii lui încă-l ocoleau, de ore-ce boala de bolă umplăciosă, căci mă rog d-vóstră, Dumneșeu sfântul nu bate cu bâta, și nici nu grăbesce, nici nu întârzie. Cheltuise mult cu doftorii, dar nu i-a folosit; dat-a mult și vrăjitorilor și descântătorilor și altor mulți fermecători, dar n'a ajuns nimica. Plătit-a și slujbe popilor, cântatu-și-a maslu, făcutu-și-a slujbe de nijet, ceas slab, de vânturi, dar nimic nu i-au folosit, căci D-deu bunul și milostivul nu le-a ascultat, de ore-ce era greu de păcate ca Crișul de năsip. După-ce chinuise mai multe luni în urmă se abătut pre la el un călugăr bătrân, pe care nime altu afară de el nu l'a vădut. Acesta i-a dis, că de voesc se se vindece, se-și câștige unsore de om viu, cu acesta se se ungă că se va vindeca.

Bolnavul promise sate și miș, căci avea de unde, dar cine se se afle se-și frigă cutare parte a trupului ca se-și vîndă înse-și unsorele lui? În urmă a probat la înse-și copiii lui, dar aceia nu ca se-l scape dela mórte, ci încă i-ar fi apropiat sfirșitul vieții, căci doreau neatérnarea.

Aceștia i-au răspuns scurt de tot, ca se suferă în pace, căci i-a venit vremea și se lese lumea celui ce e harnic de ea.

Bolnavul când vădù, că nu-i modru se se vindece, se plînsă călugărului, care érašî se abătut pre la el, ca se-l vadă.

— Veđi, dișe acela, copiii tîi nu vreau se-și arđă un deget pentru tine ca se te scape din gura morții, și tu ca se-i lași pe ei bogați și în stare tichnită, și-ai câștigat foc vecinic în cuptoriul cel neastempărat al iadului, și apoi dispărù, căci călugărul era îngerul păzitor al seu.

Bolnavul trăsări, căci numai atunci își aduse aminte, că după

mórte are se dee samă de faptele sale, deci cu gura de mórte lăsă copiilor sei, că fiecărui om pe care el l'ar fi fost înșelat, se-i plătescă dauna împătrat, — și apoi a murit.

Copii lui însă în loc se-i împlinescă pofta se deteră la jăfuite. În cea dintâia dată furară doi boi de cari grijea o biată fată și boii erau a măștihoie-sa.

Veseli veneau ei cu boii, când dintr'o culme de deal auđiră un răcnet și un plâns amar:

— Vai, vai prietini, perdui omul, care de mulți ani sciam al meu. „Lasă-l, se audi dintr'o altă muche de deal, respunđându-se între risete cu hohote, nu te supera că noi am dobândit trei în locul lui. Etă-i acum trec pe aici. Și cum își sfirșiră vorbele din mândru senin trăsni într'o stâncă, care se prăvăli în miș și miș de bucăți.

Feciorii înmărmuriră, începură a-și face cruce, căci cei ce vorbeau erau ucenicii iadului, ucigă-l crucea cu fiii lui, slobođiră boii ca se mergă în voia lor, er dacă ajunseră acasă, făcură cum a dis tata lor, și începură o altă viață, un traiu cinstit și cu frica lui Dumneșeu.

Intr'aceste fetița aflându-se fără boi, începù a cutriera pădurile, er când fu la mieđul nopții dete chiar în hotarul Chiuagului. Aici de frică și de supărare se dete la plâns; da plânsă, da plânsă, până ce în cele din urmă lacrămile ei străbătură prin pământ până la o vîna de isvor, care în scurt timp începea ași face loc prin pământ și dete nascere unui isvoraș drăgălaș.

Tata fetei auđind dela alți păstori cele ce le-a pătit fata lui se luă prin păduri, și în cele din urmă aflând boii, dete a striga după fată, ca se-l audă: „aflata-i boii, Niță“, er delurile repetau „boii Niță“ și de atunci până ca ađi isvorului acestuia îi dic din „boii Niță“ prescurtat și contras „Boniță“*)

Antoñiu Popp.

*) Isvor în partea din spre apus-međăđi în hotarul Chiuagului. Are apă foarte bună.

Despre invidie și calumnie.

Acestea două tite aparțin la unele dintre celea mai mari defecte și scaderi omenesci! — Cumcă ce rol are acest păcat în viața socială, o scie fiecare, fiindcă multe, foarte multe ființe stimate, iubite și respectate, au ajuns a fi jertfa lui, și deși nu totdeauna, însă în cazul cel mai des, tocmai în șirul celor mai onestți și consciincioși omeni, să încercă acest păcat de-ași săcera triumful său, tot din șirul aceloră, își alege victime, al căror consciință curată, îl respinge prin cuvintele următoare: „Sunt inocent“! —

Din „invidie“ se nasce sora ei „calumnia.“ — Speciile de a calumnia pe cineva sunt diferite.

Unele ființe se folosesc de acest defect în salone, la cafele, în societăți, la petreceri etc. cu un cuvint în tot locul, fie și numai din punctul de vedere, fiindcă de nu ar calumnia pe deapropocele său, nu ar apărea de ospe iubit sau nu ar fi așa plăcut unora și altora.

Acestea sunt cari aparțin la soiul celor mai puțin vătămătoare; din punctul de vedere, că cei prezenți unii cred, alții nu, adese se ride ca semn de răspuns însă nici când nu i-se dă o importanță mai mare.

Sunt ființe la cari deodată cu ele a născut și invidia. Acestea simțesc o înclinare deosebită spre a calumnia și o fac acăsta, chiar și când sunt singure. Acestea sunt și mai puțin periculoase, pentru-că fiind recunoscute de atari nu li-se dă nici cel mai mic creșmânt. Mai există un soi de omeni defaimatori, cari comit acest păcat din punct de vedere interesat — pentru *plută*, și în fine sunt cei ce o fac conduși de invidia, ca un felu de răsbunare. Acești doi din urmă sunt cei mai periculoși.

Cel ce pentru parale, își inchiriază consciința aceluia care piătesce, având o poziție critică, înaintea lui nu mai e sănt nimic. O atare niță e capabilă a privi cu sânge rece, fără lec de simțire, ultimele clipite și momente de mari suferințe a victimei sale: da, unul atare e în stare a nimici, a călca în picior, a

sdrobi pentru totdeauna deapropelui său onorea, viața și fericirea numai din punctul de vedere, a putea face parale.

Sunt ființe cari comit acest păcat, conduși de ideea murdară pentru de ași răsbuna și cari cu un dor plin de sete, se delectează și gustă cu o poftă vană din veninul răsbunării.

Acestea ființe cu nimic nu sunt mai bune ca cel interesat, pentru că înaintea lor numai scopul și singură răsbunarea este săntă, cumcă cu ce preț ajunge la realizarea lui, viața unui om, fericirea casnică sau renumele cuiva nu are valoare, nu, pentru că în atari casuri numai singur scopul vorbesce. Și ore ce satisfacție pôte avea o ființă ajunsă jertfă invidiei calumniatoare?

Sunt două moduri. Sau cu spada în mână în mod cavalesc, sau casul al doilea: înaintea mesei dela tribunal. Primul în atari casuri foarte rar se pôte întrebuița, fiindcă în casurile celea mai dese, calumniatorii interesați sunt și aparțin din clasa omenilor aceloră, din al căror pătură josnică nu se pôte cere satisfacție, fiindcă nu sunt demni de așa ceva.

În casul al doilea e foarte neplăcut și în multe casuri nespuse de jenant pentru cel ce suferă. Și durata prea lungă a procesului atribuie un felu de trecere în uitare, așadară tot nu e în stare a spăla pata murdară, a invidiei calumnietoare. Eră acuma, dacă luăm în considerare, cât de bagatelă și de neînsemnată este ori ce satisfacție; față de ofența suferită prin calumnie, involuntar venim la ideia, cumcă modul cel mai înțelept este, a desprețui total pe cel ce ne-a causat durere și vătămare, a-l ignora în totdeauna până atunci, când nevinovăția celui acusat se va lămuri și documenta și fără de-a sta față cu atari sfărământuri sau mai bine dis rămășițe neînsemnate ale societății omenesci.

Pentru că recunoscut este, că învingerea adevărului numai atunci este perfectă, când fără de cea mai mică escuză, din partea celui competent singur de sine se lămuresce și iasă triumfătoru la lumina zilei.

Acesta se ne fie totdeauna satisfacția noastră.

O Albă-Juliană.

B I E L A.

Comet — »Stea cu codă« sunt pentru inteligenți ceva cunoscut, pentru popor însă un ce supranatural. Inteligenții admiră în aceștia minunata întocmire a naturei, poporul făcându-și cruce face deducțiuni că aceștia sunt semne prevestitoare a cutărei nenorocire în ajunul căreia ne aflăm și carea inomis o se se întemple. În atari împrejurări profetiirile unui *Falb*, că atunci și atunci va fi capetul lumii fac pre inteligenți se suridă, er în popor produc spaimă și de multe ori pentru singuraticii chiar și nefericire.

Așa d. e. *Falb* a profetit că în noptea 13—14 Novembre anul curent »cometul *Biela* se va întâlni cu pământul și în urma temperaturii teribile, tot pământul se va aprinde și lumea va peri de foc.« — Noi am suris, doi omeni de frică au cășut jertfă apoplexiei; și ecă-ne trecuți preste ziua fatală și nu numai trăim, ba nici nu am avut fericirea a vedea cometul așteptat cu atâta dor de toate observatoriile astronomice.

Lucrul mai interesant e la fiecare comet *coda* sa, carea aproape la fiecare comet are altă formă. Așa la cometul observat în Octobrie 1882 fu îngustă, obla și lungă, la cometul anului 1858 însă scurtă și în forma unui evantaliu, ba la anul 1823 se arătase un comet, care avu două codi, una *cătră* și alta *de cătră* sôre.

Mărimea cometilor este ca se mă esprim popular: »posnit de mare« Așa d. e. cometul anului 1861, se ivi la 30 Iunie trecând cu o reperiune teribilă printre sôre și pământ (dela sud spre nord) și fiind ceriul curat, coda lui aruncă o umbră, carea acoperi aproape $\frac{2}{3}$ din orizontul întreg. După calculările astronomice coda

acestui comet avu o lungime de cel puțin 40 milioane chilometrii fiind tot odată cunoscut, că acest comet nu aparține celor mai mari, ci abea celor mediocrii, căci cometul anului 1858 avu o codă în lungime de 80.000.000 chm. și o lățime de 16.000.000 chm. Cometul anului 1843 avu o codă a cărei dimensiuni fură la 20 Martie: 250—300 milioane chm. lungime. Aceste puține exemple ne dovedesc ce mărimi colosale au cometii.

E interesantă părerea astronomilor față de formarea codii. Purcedând din împrejurarea că cometii, încă până sunt departe de sôre, se arată numai în forma unei pere, er capul cometului cu cât se apropie mai mult de sôre ne arată o mișcare internă cu atât mai mare: Astronomii sunt de părerea, că capul cometului ajungând mai aproape de sôre în urma temperaturii urcate puterea internă vine în lucrare și — bunăoră ca erupțiunile vulcanice pre pământ — erumpând când pe un loc, când pe altul aruncă bucăți din corpul seu, cari ajungând în apropiere sôrelui, de acesta sunt respinse și în urma atracțiunei ce poșede capul cometului ei urmeză acestuia în formă de codă, carea cu cât se apropie mai mult de sôre, cu atâta cresce mai tare.

Ajungând acum părțile, cari formează coda în sfera unui corp ceresc, dacă atracțiunea acestuia e mai mare ca atracțiunea capului cometului: acestea cad pre respectivul corp primind numele de meteorii, meteorii etc. Urmarea acesteia este, că coda cometilor de câte ori ajunge în sfera vre-unui corp ceresc cu putere atrăgătoare mai mărișoră scade și cu timpul, după decii sau sute de ani își schimbă forma.

Așa se întâmplă și cu acel comet, pre care-l descoperi telescopice la anul 1826 *Biela*, și care abia la anul 1832 ajunse în sfera sistemului nostru solar. Acela avu atunci formă conică, codă mare. La anul 1845 *Herrick* și *Bradley* au aflat (în New-Haven) că acest meteor are lângă el încă ceva, ce se ivea ca o negură slabă. După observări mai amănunțite au ajuns la concluziunea, că cometul fu despărțit în două, și încă după cea mai mare probabilitate de însuși pământul.

Cometii percurg calea lor eliptică în perioade foarte diferite. Astfel un comet mare fu studiat cu fundament din partea lui *Halley*, carele statori că acela s'a ivit la anul 1531, 1607, 1682 și avisă că se va arăta de nou la anul 1759, ceea ce se și întâmplă. Acest comet percurge calea sa în o perioadă de 76 ani, poartă numele astronomului »Halley« și în adevăr la anul 1853 erăși se ivi. *Proxima aparință a acestuia e deci a se aștepta pre 17 Mai 1910.*

Un alt comet, despre care amintisărăm mai sus, percurge calea sa în perioadă de 33 $\frac{1}{4}$ an. Acesta se ivi la 1833, 1866, 1899. Este *Biela*. Atât cu acesta ocaziune, cât și cu ocaziunea cometului *Halley* s'au ivit putem dice *ploi* de meteorii. Dr. Edmund Weiss directorele observatoriului astronomic din Viena ne spune, că aceste ploi de meteorii sunt a se explica în modul următor: Când se apropie un comet de soare, atunci în internul seu se întâmplă exploziuni pre cum am amintit mai sus. Părțile aruncate urmeză corpului principal descriind aceeași cale ca și cometul cu deosebirea, că din ce în ce se respiră. La acei cometi, a căror cale e periodică, acesta se întâmplă totdeauna de câte ori trec prelângă soare, așa că cu timpul numărul acestora e imens. Lucru natural deci, că dacă aceștia ajung în apropierea pământului, nenumărate părți de aceste sunt atrase de câtră el și căderea lor ne oferă panorame periodice una mai admirabilă ca alta.

La 12 Nov. 1799 *Humboldt* la 2 $\frac{1}{2}$ ore noaptea observă în partea ostică a orizontului căderea meteorilor și meteoritilor în un număr atât de mare încât întreg firmamentul părea a fi în flacări. Acelasi fenomen avu după informațiunile ce le dă *Humboldt* și la anul 1766.

La anul 1833 în noaptea 12—13 Novembre același eveniment se repetă și fu observat în America, ba după notițele academiei »ploia de foc« dură ore întregi. La anul 1866 asemenea avu loc același fenomen.

În noaptea 14—15 Novembre anul curent am așteptat repetarea aceluși eveniment, dar așa se vede noi nu am avut fericirea

a re putea delecta în privirea acestui eveniment rar, căci în Budapesta s'au observat abea 35, în Cluj 21, în Viena de pre „*Hohen Schneeberg*“ 140, de pre „*Sonnwendberg*“ 135 meteorii. Directorele observatoriului Dr. Weiss se află în India trimis anume spre a face observații.

Numărul acest neînsemnat a meteorilor, a pus pe astronomi în poziția a enunția, că numai margina extremă a zonei cometului s'a apropiat puțin de pământ, așa că *câțiva* meteorii au cădut și pre acesta. Cometul însă după părerea vestitului astronom *Stoney* ajungând în sfera lui *Jupiter*, acel corp ceresc care e de 1277 ori mai mare ca pământul, acesta a atras cometul la sine și i-a schimbat calea avută și urmată de el până acum. Acesta e cu atât mai probabil căci s'a dovedit, că cometi mai mici, cari au ajuns în apropierea lui *Jupiter*, au fost atrași de acesta și mulți au fost apoi erăși respinși în infinit.

Acosta e părerea cea mai verosimilă și probabil așa s'a și întâmplat.

*

Încă ceva despre credința poporului la vederea cometilor.

Nu numai la poporul român și nu numai în dilele noastre au privit omenii fără carte cu ore-care spaimă la cometi. Așa a fost acesta și în vechime, credând că locuinta stabilă a cometilor este jadul. Când se apropie ceva nenorocire *Lucifer* apucă pe unul dintre ei de codă și-l aruncă pe firmament ca se aviseze omenimea să se pregătescă. S'a întâmplat apoi că după ivirea unui sau altui comet sau a erupt fomete, ori a isbucnit cutare resbel, ceea ce a dat sucurs și mai mare acestei credințe greșite.

Poporul român în cele mai multe tinuturi, dacă vede „stea cu codă“ își face cruce și dice: „D-ne feresce-ne de bătaie, de ciună și de rele. Și el privesce cometul drept profetitor de rele. E lucru salutar deci ca „cei chemați“ se lumineze poporul și se i explice, că cometul care se ivesce din când în când e numai un corp ceresc cum e de exemplu luna, și că dacă de lună nu ne temem, chiar așa nu avem a ne teme nici de cometi. Cu acesta contribuim la stîrpirea credinței deșerte, contribuim la cultivarea, deșteptarea și ridicarea poporului nostru la acel nivel, la care trebuie se stee și el adî când și cea mai mică națiune, și cel mai neînsemnat popor se nisuesce a ajunge la cel mai înalt grad de cultură care numai se pôte. A contribui la acesta e datorința fiecărui inteligent, cărui îi zace la inimă binele poporului român.

Nitiu.

Lacul Bătăiosului.

— Istorie adevărată. —

Dela satul *Panaghia*¹⁾ (Doljiu) spre medă-noapte, cale de un conac, cum am putea dice; dăm peste lacul Bătăiosului. Astăzi ăst lac se găsește în mijlocul unei păduri de stejar, care altădată se întindea până în marginea satului *Panaghia*, pe când astăzi e mărginită în sus și în jos, spre medă-zi și medă-noapte, cât tre, bătăi de pușcă. În sfârșit, lacul se păstrează tot atât de tăcut și de singuratic, pôte tot cum a fost acum o sută de ani în urmă.

Se nu credă însă cineva, că acest lac e adânc, lung ori lat, sau că în el se găsește pește sau alte bolbóte, cum sunt în alte lacuri. El e o mlăstină păduratică, provenită din ploi. Mai bine ar fi însă dacă l'am numi pajiste seu poeniță, căci ecă-i cusurul.

E lung cât o aruncătură mică de pușcă (100 metri) și prea puțin lat. Primăvara când se topesce zăpada el se umple de apă limpede ca sticla. Asta se întâmplă pe la sfârșitul lui Martie.

Încetul cu încetul înse apa se tubură mergând spre împuținare; adecă lacul începe a seca. Prin nămolul lui negru, mișue lipitórele flămânde, broșcele sgomotóse și mulți melci de apă. De asemenea printre costreii și țeperigul, care începe a resări din

apă pe la mijlocul lui Aprilie, mai vedî bălăcind și șerpî vîrgați, care când prind câte o broscă, o fac se măcăe ca o rață câte două cesuri până ce o inghit. Pe la sfârșitul lui Mai, apa a secat mai totă, lacul e plin de mocirlă din care răsare nisce fên des, păios și tare, că nici vitele nu-l mănăncă, er pe la mijlocul lui Maiu ăst lac fără apă ajunge a avea tote frumșetele dăruite de Dumnezeu numai pădurilor.

Dic numai pădurilor, căci dacă lacul nu s'ar găsi în pădure, n'ar mai avea pôte frumșetea pe care i-o dă farmecul singurătății și poesia bîtrânei păduri. Dilele lunei lui Mai sunt prea frumoșe. Din fânul des, o mulțime de floricele, care de care, caută a se arăta la lumină.

Macul rumen din când în când, la adierea vîntului își scutură florea ca un fêt frumos, care plînge că nu e iubit. Er altele ca sândiana galbină și ca sulfina își ridică mândre capul, ca nisce ține trețite din vremea veche.

Bonzarii răgușiți scorbelesc în tote părțile, prin florile albastriilor clopoței, pe când albinele aurite de polenul florilor gustă din mirositorul cimbru. Pe marginea lacului și prin pădure otinteva, împușcata și odolénul stau liniștite la umbră.

¹⁾ *Panaghia* împreună cu lacul Bătăiosului, ambele localități sunt situate pe moșia domeniului Coronei-Șegarcea“.

Vietatea lacului e mare, deși ne pare atât de mică: Lăsând la o parte, bróscele și șerpi, prin fânul lacului, vênătorul găsește cu abundență pitpălaci și cârstei, care te asurdesc cu cârăitul lor.

Din când în când, de mai multe ori șiu, în orgoliul de papură din mijlocul lacului se lasă pâlcuși de rațe sêlbatice, care își clocesc oușele în stuful bălții. Alte pâlcuși de turturele trec mereu cruciș și curmeșiș în sbor preste lacul înflorit.

Apoi pe copaci gârbovi și uscați din margine, popoșesc ședând într'un picior berze negre, cari părăsind valea „Gangelui măreț“ vin în țara noastră. Poporul spune despre ele, că îndată ce una din sôțele lor se pierde, cea vêduvă, care rămâne în urmă se cernesce pentru totă viața.

Rândunele de asemenea se vêd pe deasupra lacului. Ciórele și coțofenele puiéză prin copaci și tufșurile de alături.

Intr'adevăr, că te cuprinde frica, când din întemplantare te apucă nóptea aci. Turturele se tânguesc alături în tufș, ér pitpălaci și cârsteii nu mai au preget. Ciureșii, pare că dau chiot lupilor și vulpilor, cari urlă în apropiere trăgându-se spre lac. Și-apoi ástui sgomot sêlbatic bróscele țin hangul până mâne în rêsăritul sóre-lui. Sêlbăticia pădurii aci pare unică.

Lacul însê își pierde din frumșete când în Iunie și Iulie, țê-ranii cosind totă pădurea, cosesc și lacul.

Acum el sémănă mult cum am spus odinióră cu o pajște sau cu o poeniță în mijlocul pădurii. Apă nu se mai găsește acum

Uscăciunea în August e mare și în locul vietății din primă-vară, acum găsim numai lăcuste și greeri. Totul trece cu vara.

După ce am făcut cunoscut cetitorilor cum e lacul Bătăiosului, datoria noastră e se cercetăm dacă nu cumva acesta mlăștină înflorită sau acesta poeniță păduratică, cum i-am mai dîș dacă nu cumva are și ea vre-o poveste a ei, ori vre-un basm rêmă din gura bêtănilor.

Istoria ei deși nu e așa frumoșă totuși noi cei de astăzi, care îi vedem tóte frumșetele, trebuie se le însemnăm, căci cine scie mâne ori poimâne pădurea în care ea e pitulată se va tăia și atunc ca prin blăstăm și sêrmanul lac bătăios va deveni un câmp sémănat cu grâu sau cu porumb ca multe altele.

Așa după cum am audit, se dice că acum vre-o optzeci de ani în urmă, când pădurile erau mult mai bêtâne și mai întinse ca astăzi prin împrejurimile ástui lac, își avea târla un păstor poreclit de lume *Bătăiosul*. El era de neamul lui, cioban neauș după apa Jiului și se statorise aci de mult timp, căci găsise tóte în belșug: apă, erbă și umbră pentru oi. Apoi aci în mijlocul pădurilor el mai avea și alt folos.

Țara pe atunci era îngroșiată cu tot felul de străini, ómeni fără nici un căpătai, Greci, Turci și Muscali, cari jefuiau fără milă tot ce le eșea în cale. De aceia Bătăiosul, își găsise un loc de adăpost în pădurea asta bêtână, unde nici unui străin nu-i da în gând se caute.

El își păștea oile adesea fără clopot ca să nu fie auđite de cineva. Era un cioban fórte harnic. Purta, se dice, în cap o căciulă mare, era îmbrăcat cu un cojoc alb bársănesc, ér în picioare purta cioreci negri și opinci. Și fiind-că ómenii din împrejurime, nu erau obicinuși se porțe cióreci sau nădragi negri acest lucru li-să părea cam ciudat și din cauza asta lui Bătăiosul îi mai diceau și „ciórec negru“. El avea în slujbă mulți ciobani și creștea numai oi bune și câni harnici cari goneau lupii departe.

Mulți sâteni din Panaghia, ciobani bunți pe vremea aceia, de multe ori când își pășteau oile spre mêdă nópte și rêsărit dela pădurea Crecii (scósă acum) tot în jos întâlneau turma lui Bătăiosu, care se cunoscea de departe după lătratul cânilor. Ér când câți-va din vênătorii Panaghieni plecau la vênătóre de lupi, după ce străbăteau un amêdi pădurea, nimereau din întemplantare la acest lac, unde găseau pe Bătăiosu rêsturnat la umbră, pe când turma i-se odichnea de amêdi.

Așa a trăit Bătăiosu — ciórec negru, mulți ani în tichnă, până când pe vremea rêmiliții lui Tudorin a murit nu se scie unde.

Unii spun că ar fi înmormântat tot pe aci împrejurul lacului într'una din stănele lui. ;

După mórtea lui însê, i-a rêmă în loc o șoră a sa, femeie voinică, înbêtânită nemăritată ca și frate-seu Bătăiosul, care n'a avut nevastă. Din fire, *Mica*, sora lui Bătăiosu era o femeie rêtăciósă, dar vrednică și cu minte. Ea ca și frate-seu sciea cum sê-și conducă trebile ciobăniei și sta mai mult la târlă ca o stăpână ce era.

Și fiind că viața omului trece ca o flóre, lesne înțelegem, că nici *Mica* nu putea se trăescă aci cât lumea și trebuia și ea odată sê se sfișescă. Țêranii bêtănii din Panaghia spun, că la câți-va ani dela mórtea lui Bătăiosu nici soru-sa *Mica* nu s'a mai vêđut, nici ea, nici turma, nici ciobanii, nimeni nu scie încătrău or fi apucat.

Unii gândesc că, ciobanii s'ar fi rêscolat contra stăpânei lor, ar fi omorit-o și în urmă au fugit în altă parte cu totă turma de oi, rêmăsa dela Bătăiosu.

Pe alții îi bat gândurile că *Mica* singură de voia ei și-ar fi mutat târla în alte locuri mai în apropiere de Craiova. În sfișit nimeni nu scie adevêrul cum este.

Și astfel *Mica* ca și frate-seu Bătăiosu a murit póte tot prin păduri fără ca cineva se le cunoscă mormântul, ér frumosul lac, unde ei își petrecuse póte tinereța, unde își avusese totă bogăția lor a rêmăsa tot singur cum l'a lăsat pe el D-đeu. Țêranii din satul Panaghia, care-l cosesc în tóte verile îl numesc »lacul Bătăiosului« sau »lacul bătăios«, ér gropile de bordee, care se găseșc astăzi în vre-o trei locuri împrejurul lacului se numesc gropile Micăi-Bătăiosa, unde ea și cu frate-seu își avusese târla sau oborul oilor etc.

Audită de *P. Trache*.

Anecdote populare.

— De *I. Encescu*. —

Pe-a cui mână voiți cădea.

*O femeie înbêtânită
Și de-a dragostei ispită
Fiind apăsată acum,
Apuc'al bisericeii drum . . .
Dar de câte ori dînsa
La biserică-și aducea
Luminări de aprindea
Pela sfinți — întot-déuna
Și Sătaniș-aprindea una. . .*

*Intr'o đii cineva o'ntrebă
Dicându-i: — „Ascultă babă,
La biserică când vi
— La „Ducă-se pe pustii“
Pentru ce aprinđi făclii?“
— „Pentru-că; respunse ea:
Nu sciu după mórtea mea
Pe-ale cui mână voiți cădea.*

Mai mult cu doi.

*Intr'o đii doi coconași
Au plecat dela oraș,
Ca se facă o plimbare
Pe velociped cälare.
Și cum sosiră'n tr'un sat
Se mai rêsufle au stat.
La un han și-au poruncit
Vin, rachiu de le-a servit.
Unul când a fost pe urmă*

*Pe cârșmar întrebă'n glumă;
Dicend: — „Poți se-mi spui curat
Câți măgari aveți în sat?
— „Nu sciu, nu i-am numêrat
Se vê pot spune exact; —
Cârșmarul zîbind rêsponse:
Dar de când ceriul v'aduse,
Coconașule, la noi
Șciu că sunt mai mulți cu doi.*

Despre un cavaler de modă, care păcălisă pe un vîndător de carne de porc.

Domnul Lesti e un măcelar în . . . Mediolan și vinde cărnați, călbași, maioși, slănină, șonci, cu un cuvînt de toate câte arta preanobilă porcină scie găti din animalul acela, care botul său nu și-l ridică nici când cătră ceriū și care în limba sërmană a proștilor se numesce porc, ér în limba cultă rîmător. Acesta . . . măcelarul, bine se luăm aminte, nu rîmătorul, e unul dintre acei alări, cari se laudă, că-s vicleni inmatriculați și că nime nu-i pôte păcăli. Dar decăt viclean, se află și mai viclean și mai iute ori mai târziu o pășesce.

Aievea: sunt 15 séu mai multe țile, când la ameați întră în prăvălia sa un băiat cam de 8 ani, subsuoră cu o violină și cere atâta cărnați și altecele, cât se putū căpeta pentru 3 lire. D-l Lesti servesce, băiatul le ia în mână, dar mai nainte caută în toate busunarele sale și . . .

— Iertați D-le — ȃice, bani, cari mama mi i-a numerat pe mėsă i-am uitat acolo, deși imi părea că i-am luat la mine, ér uneltele trebuesc mamei în pripă.

— Dacă n'ai bani, uneltele vor rămâne aici. Nu mă vei păcăli hoțul!

Copilul se scarpină . . . caută érašii în busunar . . . dar nu găsesce nici pui de ban.

— Da ce să mă sciu face? ȃice plângend, dacă mă rentorc fără cărnuri mama mă va sfădi, mă va înfruntă că-s un uituc. . .

— Unde locuești?

— In strada Vituccio Nr. 28, etagiu 2.

— Decî alergă acasă, adămi lirele, apoi la moment capeți cele cerute și deja înpachetate.

— Dar acum e târziu . . . mama e gata se mERGă . . . va fi mai bine . . . ȃi-oi lăsă în pemn (zalog) violina. De sigur plătesce 3 lire . . . mama mă va bate, dar fi sigur, că la 4 ore vin cu bani după ea.

— Dar grijă, audi! să fi punctuos, că de nu, violina va fi a mea.

— Fi linișcit.

Preste o oră întră în prăvălie un domn cu o pălărie mare, cu cilindru pe cap, cu un supravestmēt până'n glesne, cu o boti-țuță în mână, care se putea numi și băț și cu ochielari.

D-l Lesti își frecă mânilor și îl primesce cu un suris grațios. Un cavaler în prăvălia sa! De ar întră în tot momentul, sciu că ar avé venit frumos.

— Comandă, D-le Cavaler!

— Mi s'a spus, că voi sunteți forțe bun măiestru. Așa mărturisesc ceialalți măcelari, dar nu m'au convins, mi-ai puté dá pentru 5 lire ceva, din ce m'aș convinge?

— Alege D-le!

Cavalerul alege un salam și un caș.

Până ce dughenarul învălesce în papir cele alese, cavalerul aruncă ochii pe violină, care și acum era pe mėsă.

— Oh! te rog și mă értă, dacă sum curios, cum de acésta violină e aici? Sau voiesci se te petreci cu probarea ei?

— Nicî decăt, mi-o a lăsă un băiat în pemn pentru 3 lire, cu cari imi datoresce pentru că a uitat bani acasă.

— Pot se o vED mai de-aprópe?

— VÉ rog!

Cavalerul privesce la ea uimit, o întorče încóce și în colo și apoi ȃice înalt:

— Lucru minunat! voiesci să mi-l vinđi?

— Imi pare réu, că nu vă pot face pe plac d-le Cavaler, v'am ȃis deja, că nu e a mea.

— Și totuși eu o voiesc cu ori ce preț, de atâta timp caut o asemenea mărgea . . . îți dau 1000 lire.

— Nu e a mea!

— Înșciunțați pre proprietarul ei, că dacă voiesce a se lipsi de ea . . .

— Așteptați, la 4 ore trebuie se fie aici băiatul, care o a lăsă aici.

— La 5 ore voi veni și eu cu lirele promise și chiar și cu mai multe, de va fi de lipsă, pentru ca eu să o pot avé. Acésta e averea ta, și i-a dat cele 5 lire, pune la o parte pacul, pentru că voi să-l duc, când voi mai veni.

— Sunteți forțe curtenitori, puteați plăti și atunci.

— Mă încred, știți, deși n'avui onórea de a VÉ cunósce mai de aprópe.

— Decî la revedere la 5 ore. Iată adresa mea, și i-a pre-dat un bilet elegant de vizită pe papir bristol, pe care era tipărit numele lui, strada și locuința.

— La revedere!

D-l Lesti nu-și mai încăpea în pele, îi părea că a ajuns cu degetul ceriul . . . Violina acea, de cumva cărțile i se vor sfeti, trebuie să-i aducă un venit grozav, decumva o va puté avé dela proprietar cu preț moderat. Decî chiamă jumétatea sa dulce (soția), care în culină pregătea prânđul și îi ȃice:

— Pe o jumétate de oră suplinește-mă în prăvălie!

— Dar am pus deja la foc supa și preste puțin e timpul de a mĂncă, ér tu voiesci ca supa se fie . . .

— Ađi facă-sé grósă, vértósă cât mĂmăliga, nu-mi pasă, am o afacere în mĂni . . . La moment trebuie să mă duc în strada Vittorio . . . Decî rămăni aici.

ȃși pune pălăria pe cap, își înbumbă pieptarul și luând subsuoră violina, sboră cătră casa, ce-i numise băiatul. La ușă sta o muiere nici bÉtrĕnă, nici tinĕră, înbrăcată nici bine, nici réu. Acésta-i deschide cu un copil în brațe. D-l Lesti, fără ca să deie timp muierei să-și deschidă gura, o întrebă:

— Acasă-i bărbatul d-tale?

Muierea arĕtându-se întristată, răspunde:

— Eh! dragul d-l meu, soțul meu a murit de mai mulți ani. Ce doresci?

— Băiatul d-tale a lăsă la mine violina acésta?

— Da, pentru că e un uituc, a uitat a luă cu sine bani și acuși-acuși s'ar fi dus să desbată instrumentul meu cel scump. . .

— Eu am cugetat, că va fi mai bine să vin eu însumi, pentru că ași voi să sciu, nu ați voi a-l vinde?

Muierea cu ochii mari uimiți îi răspunde:

— Să-l vĕnd? oh nici decăt! e întrega averea noastră . . . din el trăim.

— Nicî dacă vă dau 100 lire?

— Ce, ce? iată cele 3 lire a D-tale, cu cari vă datoresc, dați-mi violina!

— VÉ dau 300, puteți cumpăra una nouă, mai frumósă.

— Ca ea nu voiți găsi.

— VÉ dau 500.

— Am înțeles, d-ta o voiesci cu ori ce preț. Bine-i: dați-mi 600. aceea e preț mic, e o moștenire familiară, o suvenir, e opul. . .

— VÉ dau de voiți și 500, imi pare, că și prea mult vă promit.

Muierea stă îndoiată, dar nu se hotăresce, ci stă pre cugete.

— Cu un cuvĕnt? o întrebă măcelarul.

— Fie dar 500, preț aieva bagatel.

D-l Lesti scóte portofoliul și îi numără 500 lire în bancnote frumóse și noué. Muierea le ia în mână și șovoiește . . . cum ar fi neîndestulată cu tĕrgul închiat, ér măcelarul deplin îndestulit să întorče cu violina la prăvălia sa.

— Sôța mea — ȃice desbrăcând supravestmētul, ađi am făcut un tĕrg, dar din acele, de cari nu adese-ori să întĕmplă . . . veđi, pe violina acésta dobĕndesc nu mai puțin de 500 lire.

— 500 lire! acésta unĕltă vĕchiă, sdruncinată! — răspunde muierea necredĕnd.

— Da, chiar unelta acesta! . . . o a vădut un domn, s'a amoresat în ea, a ȕis, că e un . . . un . . . nu-mi mai vine'n minte, violina unui măiestru vestit și mi-a promis 1000 lire. Dar pentru-că n'a fost a mea, n'a rugat s'e i-o procur cu orî ce preț, pentru ce am și alergat la proprietărița ei, i-am promis 100 lire . . . dar numai cu 500 o-am putut scote.

— Fie orî cum, totuși câștig 500 lire.

— Se pôte! . . da de d-l acela nu se va re'ntorce?

— Ce cugetî? a și lăsat aici, ce a cumpărat cu 5 lire, cari mi le-a și plătit. Fi-i liniscită, acel domn la 5 ore, D-l cavalier Innocentiu Intaschi, étă biletul s'eu, va fi la noi. Acum se mână-căm și s'e știî, că voiesc a sorbí și o butelie din vinul acela, auđi? La o dobândă atât de mare se cuvine ca se ne și cam petrecem!

Muirea a tăcut. D-l Lesti număra minutele . . . Bate 5, apoi $\frac{1}{2}$ la 6, deja-s 7 . . . Pe d-l cavalier Intaschi nu-l v'ed'u venind. D-l măcelar începe a tremura, ér soția a-l înfruntá:

— Ți-am spus, că vei fi păcălit.

— Frumösele mele 500 lire! . . . apoi te făleşti, că ești atât de isteț . . .

— Liniştesce-te, trebuie că va fi uitat. Insumî o voiú duce la el și îi voiú aduce'n minte contractul! . . .

Apoi a dóua óră cu violina sub suóră d-l Lesti alérgă s'e caute pre cavaler . . . Vai! ce desamăgire! La palatul unde bate nu a fost nici când nici un soiú de cavaler și nime nu-i ști spune ceva. D-l Lesti începe a se scărpiná în cap, se uitá ore nu a greșit palatul, e chiar acela amintit în biletul de visită. Ce se facá?

Se întunecă, deja aprind lampelle de gaz și el nu perde timp, ci merge ată în strada Vittorio la fosta proprietărița a violinei. Desamăgire și mai crudelă! Dómna acea împreună cu băiatul a plecat cu 3 ore mai nainte nu s'e știe unde.

Acum d-l Lesti, care pentru întâia óră în vieța sa nu a fost atât de puțin iute și pre care nime nu-l păcălise, abătut întristat, cu cap plecat, cu pași forțați, cum ar purta în spate o povoră nespus de mare, s'a rentors la prăvălia sa și cu o r'ésuflare atât de grea, a aruncat în un unghiú violina acea atât de scumpă, care pôte n'a plătit nici prețul salamului. Ȑiua acea în adev'ér i-a fost norocósă.

Iar câte a trebuit se asculte și s'e înnece cu răbdare dela soția sa, își pôte închipuí orî cine, pentru că muierile, mai ales când au și ceva drept, nu pun cap'et înfruntărilor.

Decumva voiți a scí, cum s'a întéplat lucrul, vi-l spun în dóue cuvinte. D-l Inocențiu Intaschi a fost un cavaler . . . de modă (sunt cavaleri de tot soiul, e cuvenințios, se fie și atari). Aceste s'a conțeles cu muirea amintită, cu care pe sub mână m'anca o pâne și o sare, (pre copilul, pentru că a fost nepriceput, nu-l amintim) s'e păcălescă în modul descris pre măcelarul Lesti, ce li-a și succes, apoi ca s'e scape din mâna poliției, s'au suit pe tren și ca necunoscuți s'au dus în alte locuri se probeze norocul.

Cred că atari cavaleri de profesiune sunt invențiunea progresului modern, cine nu crede, dovedescă contrarul.

Tradus după I. M. din limba italiană
de Dr. Iuliu Dragoșiu.

Visuri spulberate.

(Novelă).

Tremurător și jalnic e sunetul clopotelor ca un suspin ce se înalță la ceriul senin. Un cortegiú funebral se mișcă încet de alungul stradei. O emoțiune profundă domnesce, numai glasul tremurător al cântăreților se aude îngănat de câte un gemet lung, de câte un suspin. E suspinul ei, căci e mai trist decât al unei turturele r'emasă singurá. Buzele-i de viorele, fața-i galbiná ca c'era i ar'etau starea inimei, neliniscia sufletului. Sórtea crudelá i-a r'ăpit tot ce a avut mai scump, mai drag, i-a r'ăpit idolul viselor sale . . . sermana Silvia!

Era de trei ani când r'emasă orfaná și de mamă, căci tatál ei nici n'a avut fericirea de a-o vedea. Numai de o mulțime mare de ómeni își aduce aminte, . . . de când au dus la locul de veci pe mamă-sa.

Un om avut, fără copii, cu suflet bun, o lua la sine se o creșcă. Pe'n cetul se strecurară câți-va ani, Silvia se făcú mărișorá. Avutul se uita la ea ca la un tesaur scump, o iubea ca ochii din cap. Cine scie iubi copii mai cu foc, decât acela, pre care nu l'a învrednicit D-ȕeu se aibá? O dusá la școlá în oraș, ca astfel din acest íngerăș ínrupat se p'otá deveni o fatá cultá, »crescutá esemplar« după cum ȕicea el adesea. . . .

El era încă în gimnasiu când r'emasă orfan, orfan ca și Silvia. Dar D-ȕeu bunul părinte, totdeuna a fost tatál orfanilor. Și pe el îl lua acest avut ca s'e-l susținá mai departe la școlá. Pe feriile Crăciunului venirá ambii acasă la avutul, la binefăcătorul lor. Cătă fericire simțea avutul v'ed'end doi íngerăși în casa lui, e de prisos a spune. Îi iubea ca pe adev'erații sei copii. Silvia era veselá, seniná, dar tot odatá sficiósă de melancolia lui, căci ochii lui c'ăprii visători, ar'etau dur'erea ce-i sbuciuma sufletul. Feriile trecură repede și ei se despărțirá. . . . Absolvá gimnasiul în anul acela. Preste vará, se ímpretinirá unul cu altul, sup'erarea îi trecusá, era și el vesel ca și Silvia. Vácăciunea trecú repede cu tóte plăcerile ei, dar amintirea ei r'emasă în inimile acestor tineri.

El plecá la universitate, ér Silvia r'emasă acasă, căci îi era urit avutului fără de ea. Trecură vre-o doi ani de fericire comuná și sórtea nemilósă începu a-și juca rolul seu. . . . El era în al treilea an la drepturi.

Intr'o ȕi o telegramá îl chiamá acasă. Nu-și putea da samá de sine, nu sciea de e viu sau mort, o neliniscie îi cuprinsá sufletul.

Când ajunsá acasă, v'ed'u pe binefăcătorii lor íntins pe catafalc între patru lumini, ér la capul lui o fetiță ímbrăcatá în negru, cu o carte de rugăciuni în mână. . . . Era biata Silvia.

El r'emasă ca trăsniț ínainte catafalcului și nu sciea ce se facá, . . . státu așa dus pe gânduri cu ochi pironiți la fața mortului. În fine se reculese, și se dusá la Silvia, îi s'erutá mâna și státu palid ínainte ei nesciind ce se ȕică.

Silvia îi surise blând cu ochii l'ini de lacrimi și îi făcú semn cu capul se-i urmeze.

Se duserá într'o chilie învecinatá, unde Silvia i spusá tótá catastrofa, și că tótá averea le-a testat-o lor. La auđul acestor cuvinte fața lui se înseniná, și depuse un s'arut gíngăș pe fruntea Silviei. Era primul s'erut! . . . Inmorm'entarea a fost cât se p'ote de pomposá.

Dupá o luná se reíntorsá érăși la studiu, dar nu mai afla nici o putere în acesta, căci începú al neliniscie și tortura, dorul de Silvia, . . . dragostea.

Îi sciea f'orte des, ér ea îl m'angáia și ímbárbáta în continu »numai un an mai ai«. Numai un an și visul lor e realizat. . . . Dar în viața nimic nu e statornic, tóte sunt deșerte, puțin visuri se realiz'ezá, ér visul lor încă a fost numai o nálucire. Preste c'atva timp veni el acasă morbos, ochii lui c'ăprii odiniórá fermecători, ađi erau reci și privirea lor tristá.

Fața-i era galbiná, ca o frunđă bătută de v'enturile reci ale tómniei. Morbul se agrava din ȕi în ȕi, dur'erea Silviei încă creșcea. Íți era mai mare mila, se o v'ed'i, cum ședea lângá patul lui, îl adia pe frunte, și din ochi îi curgeau șiróie de lacrimi.

Se-l perdă pe el, pe care atât de drag îl avea și în care își puse totă speranța, era o nedreptate a naturii, o cruțime a sortii.

Nu trecu mult și el adormi în Domnul. Era mântuit de toate, și așa de bine se simțea lângă părinții sei, cari de câți-va ani durmeau la umbra unei cruci de piatră.

De câte ori n'a dorit Silvia, ca se odihnescă și ea lângă el, se fie aproape unul de altul. . . . Cum se trăiescă ea singură, fără mângâiere?... Avea avere în deajuns dar ce-i folosea?... N'ar fi dat totă averea bucuros, numai el se-i rămână?... Dar D-deu nu ne întrebă pe noi. S'ar fi putut mărita după altul, căci avea mulți adoratori, dar „numai unul a iubit“ dicea ea „altul nu-i trebuie nici odată“.

Mergea adese la mormântul lui, încât de pașii ei se făcuse cărarușă bătută în cimiter. Florile sădite pe mormântul lui creșteau și înfloreau udate de lacrimile ei.

Dar bunul părinte totdeauna a fost mângâierea celor întristați. O dusă mai aproape de sine, o chemă ca se-i servescă... Din averea ei lăsă să se zidescă o mănăstire de-asupra mormântului aceluia, pe care l'a iubit, și în care intră ea de bună voe. Intre zidurile celeia își afla ea mângâiere, rugându-se pentru sufletul părinților și binefăcătorului ei, dar mai ferbinte pentru sufletul lui. A trăit până la adânci bătrânețe implinind cu pietate și evlavie poruncile lui D-deu, ér după rugăciuni adesea dicea: »Numai câteva glii de pământ mă despart de el.«

Stefan V. Velțian

Țara norocului său legănel basmelor și al poveștilor.

Scriere mitologico-umoristico-scientifică de Aron Boca-Velchereanu.

Omul pre pământ descinde,
Ușa casei se deschide,
Vine o dină minunată,
N'are soț n' lumea totă,

„Dice omule! ascultă,
„După calea ta cea multă,
„Iată că ajungi de loc,
Chiar în țara lui Noroc,

„Vezi lumina acea mare!
„Colo, colo, în depărtare,
„E îngrăditura țării,
„Din materia luminării,

„Aur, argint, diamant,
„Și podobe de brillant,
„Lucruri de acelea care,
„Rar se află'n lumea mare,

„Eu sum sora sora lui,
„Păditorea omului,
„Care merge la acel loc,
„Colo'n țara lui Noroc,

Unde-a ochilor putere,
De marea lumină piere,
Omul e făr' de vedere,
Și'n lontru, nu pôte merge,

Dar na, florea florilor
Intărirea ochilor,
Și când aproape vei fi,
Și vederea ți-a slăbi,

Tu florea puțin o linge
Și pre la ochi o atinge,
Apoi dute fără frică,
Că lumina nu-ți mai strică.

Mergi pe drumul esta mare,
Că e cea mai obla cale,
Și când fânea, setea-ți strică,
Na acesta petricică.

Mergând, când și când o linge,
Fânea, setea-atunci se stânge,
Că e peatră nutritore,
Din țara fratelui Sore!

Nu uita și ține-aminte,
Că mergând tu mai nainte,
Vei ajunge la-o grădină
Cu tot felii de pome plină,

Pome, cum nu sunt în lume,
După bunețe și nume,
Cari cu-alor frumoseță mare,
Iți fac poftă de mâncare,

Și apoi, pe lângă drum,
Iți spun să scii de acum,
Vor fi mese cu mâncare,
Beaturi, frumose tare,

Și ți-o veni poftă mare,
De beut și de mâncare,
Dar închide a ta gură,
Să nu mănâci vro bucatură,

Nici se beai! Toțe le lasă,
Să remână-acol pre masă,
Că-i-a smeiilor grădină,
Cu venin, farmece, plină,

De beai, sau mănâci din mâncare,
Te ia morbul de vomare,
Și nu trăiesci vreme multă,
Decât numai-o minută.

Decă de aci vei porni,
Înainte-ți va eși,
O vântosă spulberată,
Și te va lua îndată,

Te va duce înainte,
Preste câmpuri înflorite,
La o pădure umbrăsoasă
Va fi o casă frumăsoasă.

Ia acest fir de piperiu
Aruncă-l în sus spre ceriu,
Și va sta acea vântosă,
La ușa casei frumăsoasă,

Căci acolo locuesce,
Un satir, care grijesce,
Și dă la călători sfat,
Și putere de scăpat,

Din cursele următore,
Pentru om îngrăditore!
Omul de aici pornind,
Și la satir ajungând,

Satirul afară vine,
Și dice cătră om: ține,
Acest pocal micuțel,
Plin cu piperiu mănunțel.

Și mergând pe cale, iată,
Te va surprinde odată,
O Hydră cumplită tare,
Ce o sută capete are,

Când va vrea să te atace,
Tu alta nimic nu face,
Numai spre dânsa aruncă,
Piperiă și va să se ducă.

Și ori ce te va-ntrista,
Tot din piperiă vei țipa,
Și poți merge fără frică,
Că nu vei păți nimică,

Că piperiul e togmît,
Și așa e sorocit
De satir o sută tri,
Să pôta pre om scuti.

Și mergând tot înainte
Spaimă ér o se te-apuce,
Ajungând din întâmplare,
Pre un câmp mândru și mare,

Smei tot cu capete tri,
Cari stavi de cai vor păși,
Și câni cu capete două
Vei vedea — o spaimă nouă,

Te vei duce mai departe,
Și vei vedea în o parte,
O minunată grădină,
Cu tot felii de pomi plină,

Plini de pome aurite,
Cari de departe privite,
Ca stelele strălucesc,
Și gust mare-ți oferesc,

Însă fi cu grijă mare,
Nu umbra la ore care,
Că o mie sinei pândesc,
Si de cumva te zăresc,

Puterea ți o slăbesc,
De viață te lipsesc,
Ca să nu te duci de loc,
Colo 'n țara lui noroc!

Pornind vei mai pribegii,
Și iată vei întâlni,
Pre Atlas cel minunat
Și anume-ncredințat,

Cu putere dela Dei,
Cu el pre umerii sei,
Se ție Ceriul stelos,
Nu cumva să pice jos,

El e un urieș mare,
Înpuătoriu, foarte tare,
Dară treci și nu ai frică,
Că el nu-ți face nimică.

După-aceea mai mergând,
Multe lucruri mari vedând,
Odată vei trăsări,
Că-nainte ți va eși

Minotaurul cel mare,
Care'n lume soț n'are,
Două fapturi cuprinzând
Erică, țerore-arătând,

El jumătate om este,
Cum se spune din poveste,
Și jumătate e taur,
Numindu-se Minotaur.

Ajungând în altă parte,
De acolo nu departe,
Vei ajunge la Orfeu
Cântărețul Semi-zău,

Pre lângă el stă ascultă,
Vietate foarte multă,
Hienă, tigru și leu,
Și cerbul cu puiul seu

Barza, Sturțul, Merla, Cucul,
Ursul, Vulpea, Șacal, Lupul,
Câte vietăți din lume,
Toțe se adună-anume,

Se'mbuldesc spre întrecute,
Ca pre Orfeu să-l asculte,
Că l'a dînsului cântare
Arbori, pomi din depărtare,

Vin păduri întregi, se mută,
Și fac umbră mult plăcută,
Să pôta cânta Orfeu,
Dorul și necazul seu,

Fentru buna lui soție,
Ce-a trecut-o pre vecie,
Preste Styx, Caron cel mare,
Omul fără îndurare,

Ducând-o la iad în jos,
La imperiu'ntunecos,
Ca altu să nu mai vie,
La Orfeu spre bucurie,

La a lui Orfeu cântare,
Lasă Zeii banchet mare,
Parăsind alor pahar,
Cu beaturi de nectar,

Vin de ascultă cu dor,
Pre Orfeu cântărețul lor,
Stând uimiți în meditare,
De-a cântărei fermecare,

Zeii plecă ochii'n jos
Compătîmind dureros,
Sortea celui muritoriu
Și din lume trecătoriu.

Apoi rógă pre Orfeu,
Să-ncete cântatul său
Că inima lor se frânge,
Voia bună li-să stânge,

Că vor merge colo'n jos,
La iadul întunecos,
Și-or trămite-alui soție,
Că ér la dînsul să vie,

Atuncea Orfeu pre strune,
Mâna apăsă o pune
Și cu trist cântatul său
Străpunge inima 'n Zeu,

Zeii fug cu toți'n jos
La iadul întunecos,
Trămit înderept să vie
Și alui Orfeu soție

Sosînd densa la Orfeu,
Insoțita de un Zeu,
Orfeu la-a ei vedere
Din cântarea sa de jele,

Cu cea mai mare tărie,
O'torțe spre veselie,
De pătrunde până jos,
In iadul întunecos,

Toți Zeii aud ș'odată,
Se în schimbă și se gată,
Și Zeițele cu toate,
Se gătesc pre cât se pôte

De frumos, împodobite,
Cu cunune aurite,
Cu flori și cu aromate,
Cu Suliman, cu de toate,

Toți și toate se pornesc,
Și cătră Orfeu grăbesc,
După ei urmază 'ndată,
O mulțime minunată

De beuturi și mâncări,
Scaune și luminări,
Și tutunuri delicate
Pôme bune, parfumate,

Tablouri, lampe, oglinzi,
La alor vedere prinzi,
A te mira cât se pôte,
Pentru a lor lucruri toate,

Și ajungând la Orfeu,
Ordinază lucrul său,
Scaunele'n jur s'așază,
Ca Zeițele se șază.

După acea Zeii în jur,
Pre Zeițe încunjur,
Și apoi de-asupra lor,
In aerul cel azor,

Cununi, tablouri, oglinde,
Stau toate frumos togmite,
Mesele se ordineză,
Beuturi, mâncări s'așază.

Orfeu în mijloc voios,
Cântă așa de frumos,
Încât tot cei viu în lume,
Fie de ce soiu și nume,

Din toate părțile vin,
Punându se în jur lin,
Altele formând spalir,
Stau și pre Orfeu admir.

Paserile cântătoare,
Tot feliul de sburătoare,
Vin Zinele pre'ntrecute
Și satiră, cete multe,

Vrăjitori, descântători,
Fermecători, urzitori,
Vin mereu, vin și se-așază
Ca acest banchet se vașază.

Diavoli, draci, din iad pornesc,
Și iadul îl părăsesc,
Și sosînd aici și ei,
Vine în minte la Zeii:

Dacă puterile toate
Au eșit din iad, se pôte,
Omenii se se revolte,
Se strice, sdrobescă toate,

Iupiter se scoli'n sus
Și la moment a dispus
Fulger, trăsnete, schintei,
După draci, diavoli și smei.

Și cât ai bate în palmă,
La moment, iute de grabă,
Toată ciata 'ntunecată,
In iad este îndesată.

Vin, tot felii de flori sosesc,
Și totul împodobesc,
După acea vine 'ndată
A musicanților ceată

Din vechimea 'ntunecată,
Căți au esistat v'odată,
Se așază în jur îndată,
Er Orfeu strunele-și gată,

Și er prinde a cânta,
Musicanții a-l urma,
Paserile încep cântare,
Florile dau miros mare,

Intre oșpeți un dor mare
Se iscă, de ospătare
Mâncă, beu, se veselesc,
Și pocalele ciocnesc,

Cu Zeițe și cu Zine,
Rostind toast divine,
E ospăt, frate, ca care
N'a mai fost în lumea mare

Cincizeci de ani a durat
Acest banchet minunat,
Apoi mersé fie-care,
Iarăși la a sa chiemare.

Omule ai curaj mare,
Ca alui Orfeu cântare
Să nu te oprăscă'n loc
Din calea cătră Noroc.

Călătorind mai nainte
Nu uita și ține-aminte,
Vei ajunge la un munte,
Pre a cărui 'naltă frunte

Stă ținutii Prometeu
De Iupiter mare Zeu.
Prometeu, titanul mare,
Care cu multă 'ndurare

Pre omenii îi conducea
Tot spre bine cât putea,
Ferindu-i de tot cel rău,
Un Vultur merge mereu,

Mâncă din al lui ficat,
Și dacă s'a depărtat
Vulturul, ficatul crește,
Iară Prometeu căsnesce.

Rabdă dureri și suspină
Și nu-i inimă creștină,
Ca pe el se-l mântuiescă
Din robia-i tirănescă.

Te sui omule la el
Și debate cătinel
Fierele și-l slobodește,
Că apoi el te sfătuesce

Și 'ți va spune el de loc,
Cum e 'n țara lui Noroc,
Ce trebuie să împlinesci,
Ca acolo se sosesci.

(Va urmă).

CRONICA LUNARĂ.

Corul plugarilor din Șoimuș la Bistriță. Duminecă la 5 Novembre a. c. corul plugarilor din Șoimuș sub conducerea d-lui magistru coral Traian Bratescu și în prezența unui public numeros a cântat răspunsurile dela s-tă missă în F-dur quartet cor mixt după N. Stef. Coriștilor din Șoimuș li-sa făcut o frumoasă primire la Bistriță; la bariera orașului au fost întâmpinați din partea membrilor reuniunii române de cântări din Bistriță și a d-lor Gregoriu Radu și Ioan Moldovan membrii în comitetul bisericesc. Coriștii din Șoimuș s'au întors foarte mulțămiiți de călduroasa primire a fraților lor Bistrițeni, reamintindu-și cu multă plăcere glumele și distracția ce le-a procurat coristul Ioan Fântână din Bistriță, cunoscut Șoimușenilor încă dela petrecerea de astă vară, când a debutat cu declamarea poeziei Florea lui Pătaș.

Hymen. Miru Petru Cristea și Valeria Anghel s'au cununat la 19 Novembre a. c. în biserica gr.-cat. din Lechințioara.

— Dl. Clementin Gav. Sima, sergent-major (manipulant) și-a sêrbat cununia cu d-șora Elena Rus în 19 Novembre n. a. c., în biserica gr.-cat. din Orăștie.

La expoziția din Paris. Dl. Mocean, profesor de gimnastică va reprezenta cu elevii sei dansuri naționale românesce. Trupa, cu care se va produce dl. Mocean, e deja compusă, mai având se câștigate încă numai dansătoare.

Telefonul ca orologiu cu sonerie. In New-York s'a constituit o societate pe acțiuni cu scopul de a substitui prin telefon orologele cu sonerie. Fie-care prenumărant sêra va înștiința la biroul central ora la care doresce se fie trezit, er dimineta la ora hotărâtă soneria telefonului îi va face sgomot așa de puternic, încât tun se fie și va trebui să se trezescă.

Bibliografia.

Calendariul nostru, pe anul visect 1900, este titlul unui nou calendariu ce a scos la lumină „Tribuna poporului“ și costă numai 30 cr. plus 5 cr. portul postal, la comanda mai mară de 10 exemplare se dau 20% rabat.

Simplificarea graficiei și ortografiei. Sub acest titlu a scos de sub tipariu Dr. Ilie Trăilă, avocat în Caransebeș o interesantă scriere ce s'a tipărit foarte frumos în tipografia diecesană de acolo cuprinsul e următoriu: Introducere. I. Durata periodică în pronunțarea vocalelor finale. II. Omiterea lui *i* atonic din flexiuni (*ii* *ii*). III. Omiterea lui *l* atonic din articlure (ul). IV. Considerante. V. Fonetism în ortografia denotă progres. VI. Urzirea lui *ă* și *î* în fonetica romănescă. VII. Contemplantarea caracterelor grafice pentru *d* și *z*. VIII. Alte calamități ortografice.

Avis și apel. Inaltul minister al instrucțiunei publice și al cultelor din Bucuresci a abonat pentru înzestrarea bibliotecelor populare înființate pe lângă școlele rurale 200 exemplare din scrierea mea »Novele și schițe«, fascicolul I. Acesta e o dovadă, că scrierile mele sunt potrivite spre acel scop. Aducându-o acesta la cunoștința onor. public, îmi iau voe a-i atrage atențiunea, că din fascicolul I al novelor mele mai am câteva sute exemplare, cari sa află aci la mine și se pot căpăta pentru prețul de 40 cr. exemplarul. Totdată fac cunoscut, că am pus sub tipar broșura a II., care va fi de 5 côle tipărite și se va da cu prețul de 55 cr. (1 franc 50 bani). Deci, dacă crede onoratul public, că ar merita să se tipărescă întreaga scrierea mea „Novele și schițe“, este rugat să o aboneze. Ioan Pop Reteganul, Sibiiu, Quergasse Nr. 15.

Invitare de prenumerațiune la opul „Predici ocasionali și funebrele“ de Dr. Em. Elefterescu, profesor. — Trăim într'o secetă literară îngrozitoare, căci trec luni, ba chiar ani până se apară ceva pe terenul literaturii noastre, ce ar atrage deosebita atențiune a publicului cetitor. — Puterile autorilor noștri de astăzi parte absorbite de politica militantă, parte de deosebitele datorințe ce li

se impun pe toate terenurile de viață și de activitate, sunt atât de resfirate în luptele purtate în atâtea direcțiuni, încât astăzi nu putem observa o concentrare a acestora pentru a putea produce pe câmpul literaturii noastre ceva folositor.

În sgomotul luptelor pentru viața de mâne și conform promisiunii ce am dat în prefața opului de »Predici pe toate Duminicile și serbătorile de preste an“ ce au apărut în anul 1894; m'am decis a pune sub tipar un op de predici ocazionale, (predice funebrale, de cununii, la sântire de biserică, începutul anului școlastic, introducerea în parohie etc.) pe cari în curând îl voi da în mâinile onoratului cler român spre aplecare și folosință.

Fie-mi permis dar' on. public a conta la bunavoința d-văstre de a ne oferi binevoitorul sprigin, ce pentru mine ar fi un izvor de încurajare pe terenul muncii mele, prenumărându-vă la susnumitul op.

Opul conține 30 predice pentru diferite cazuri de morțe, 12 predice pentru cununii, 3 predice pentru sfințiri de biserică, 5 predice pentru introducerea în parohii, o predică pentru începutul anului școlar, o predică pentru ajutorarea bisericii. În total 52 predice, cari vor rezulta circa 20—21 côle tipărite 8° mare

Prețul de abonament pentru Austro-Ungaria e 1 fl. 50 cr. ér pentru România 4 franci — lei noi.

Respunzând suma anticipativă opul se va trimite în leg + francat, la din contră cu rambursă.

Se poate procura dela tipografia „Aurora“ A. Todoran în Gherla (Szamosujvár).

Diverse.

Micul principe Carol — caporal. În decursul bôlei de care suferise micul principe Carol, s'a întâmplat, că medicii i-au prescris o doftorie foarte amară, pe care principele de loc n'a voit s'o ia, pe lângă toate stăruințele medicilor și a părinților sei. Într'aceea intră la densus însuși regele Carol și aflând despre acesta, la rugat și el ca se le iee, dar înzădar. Principele nu voia odată cu capul. Atunci regelui îi trecu o idee prin cap. Se duse din nou la principe, și i șopti la ureche, că-l face caporal, dacă va lua medicina. Și principele în bucuria ce-l cuprinsese auzind acestea îndată a luat-o, căci iubesc foarte mult pe soldați.

Lucrul manual. Vêduva unui fabricant bogat din Varșovia a dăruit aproximativ suma de 1,000,000 franci pentru practica lucrului manual educativ în școlele de acolo și pentru instituțiunea cursurilor de jocuri școlare. O comisiune de 2 membri e autorizată. se facă studii în Elveția, Paris, Nâas (Șvedia) și Petersburg în scopul organizării acestui obiect de învățământ.

Cât prețuesce un prânz la Gôthe. Hugo Schuchardt, profesor la universitatea din Graz a trimis pentru statua lui Gôthe, ce se va ridica în capitala Stiriei, 10 fl. cu următorea motivare: „Tatăl meu a prânzit la Gôthe, dar nu avut ocasiunea a se revanșa, eu trimit deci 10 fl. pentru statua lui“. Se vede, că dl profesor tacséză cu 10 fl. onôrea de a fi prânzit tatăl seu la renumitul poet germân.

Diare. În lumea întrégă apar într'un an aproximativ 12 miliarde de esemplare de diare, cu cari s'ar puté acoperi un teritoriu de 2000 kilometri pătrați. Greutatea hârtiei folosite e de 781,250 tone. Ca cineva să citescă diarele toate, câte apar într'un an, ar trebui să trăiască 100,000 de ani.

Deslegarea gâciturii de șach din broșura X.

Mândru este codrul
Mândră e câmpia
Peste tot parfume
Verdeță și flori
Se légănă-n aer
Cântă ciocărlia
Diua e senină
Ceriul fără nori.

Deslegare bună am primit dela dômnele și domnișorele: Victoria E. Roșca din Alba-Iulia, Silvia Brândieiu din Ciugudel, Regina Fărcaș, Victoria Taslovan din D. Széplac, Emilia Șierban Năsăud; și dela domni Nicolae Coroiu Ponoreanul, preot în Ponor, Petru P. Roșca din Alba-Iulia.

Nr. 940—1899.

Concurs literal.

Se publică concurs pentru un premiu de 30 corône de fiecare côle de tipar (8° mic), care se va decerne celor mai bune scrieri pentru usul poporului, cu preferință celor de cuprins religios-moral, ori din domeniul istoriei, economiei și al dreptului.

Singuratecele scrieri, având se formeze părți din »Biblioteca populară a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, nu vor puté trece preste estensiunea de 4—5 côle de tipar.

Lucrări deja tipărite în limba română nu se admit la concurs; se pot premia însă și traduceri libere din literatura străină, dacă vor fi lucrat conform trebuințelor poporului român.

Manuscrisurile se vor adresa Presidiului Asociațiunii (Sibiu, strada morii nr. 8) până la 31 Maiu 1900 st. n. și se vor scrie în caiete de format 4°, pe o singură față a foilor.

Decernerea premiilor se va face prin comitetul central al Asociațiunii, după ascultarea raportului comisiunii cenzurătoare ce va alege, și se vor plăti îndată după tipărirea scrierilor premiate.

Lucrările ce se vor premia, vor fi tipărite pe speșele Asociațiunii în 2000 esemplare și se vor incorpora »Bibliotecii populare a Asociațiunii.«

Dreptul de proprietate al eventualelor edițiuni ulterioare este al autorului.

La cas dacă între lucrările ce vor intra la concurs, se vor găsi mai multe scrieri corespunzătoare scopului avut în vedere, Asociațiunea își rezervă dreptul a le premia și tipări în decursul anilor viitori, tot sub condițiunile arătate.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută în Sibiu la 2 Nov. 1899.

Dr. H. Pușcariu,
vicepres.

Dr. C. Diaconovich.

POȘTA
REDACTIUNEI.

Onorați cetitori! Ilustrațiunea »Muntele Francisc Iosif« nefind clișeul corespunzător nu s'a putut tipări.

La mai mulți. — Ne-au sosit mai multe comande pentru »Calendarul portativ« fără de a ni-se indica, care ediție se o trimitem. Spre orientare aducem din nou la cunoștința tuturor, că »Calendarul portativ« a apărut în 3 edițiuni: de 70, 50 și 40 cr., deci la ori ce comandă e de lipsă a se spune precis, care din acele 3 edițiuni e poftită.

D-lui G. S. în M. G. La epistola ce ni-ai trimis de-o camdată și-am răspuns numai pe scurt, cât ce voi dispune de timp îți voi scrie mai pe larg.

D-lui E. P. B. Zodiile împăratului, narațiune istorică, din lipsa de spaț a rămas pentru broș. următoare.

Toli. Poesia: »In jalea mea« nu se poate publica. Novelei i-am făcut loc.

D-lui Isidor Suceava. preot gr.-or. în Sângeorgiul de pădure. Propunerea ce ni-o faci o primim cu plăcere.

D-lui N. P. în Cl. La epistola din urmă binevoiesce a ne răspunde.

D-lui E. S. Ce-i cu poesia promisă.

D-lui G. P. în C. »Rev. II.« în anul următor va publica material și mai variat, îmbrățișând secții nouă, oferind cetitorilor sei material variat și folositor. Mai multe în broșura viitoare.

D-lui O. V. în Cluj. Intrebarea D-tale fiind de interes public o vom publica-o cu răspuns cu tot în broșura I. al anului viitor, când spre acest scop vom deschide o rubrică separată.

D-lui N. P. Am primit piesa teatrală »Caracterul« și se va publica.

D-lui Ales. Șerban în V. De-o camdată nu putem, mai târziu dacă se va puté face ceva, nu te vom uita.

D. E. T. Broșura cerută vi s'a trimis de mult, acum vi-o trimitem din nou.

D-lui I. Lăpădat preot în Belotincz. Am primit prețul, Calendarul vi se va espeda; poeziile cari nu s'au putut publica nu le mai păstrăm.

Abonenții noștri Nr. 2153, 2143, 2127, 2124, 2121, 2120, 2116, 2115, 2108, 2105, 2104, 2103, 2098, 2092, 2089, 2085, 2077, 2078, 2082, 2130, 2144, 2149 sunt rugați de a-și achita abonamentele restante.

Restanțierii sunt din nou recercați de a ne trimite prețul abonamentului, având și noi de a ne achita la tipografie.